

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:
ΑΧΤΥΠΗΣ ΣΑΒΒΑΣ
ΣΙΩΖΗ ΖΩΗ
ΤΣΙΛΟΓΙΑΝΝΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ**

**ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**

ΠΑΤΡΑ 2016

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να παρουσιαστεί όσο πιο αναλυτικά γίνεται το ζήτημα της επίδρασης της φορολογίας στις επιχειρηματικές αποφάσεις.

Κατατίθενται στοιχεία σχετικά με τα είδη της φορολογίας αλλά και με τις αποφάσεις που κάθε είδους επιχείρησης καλείται να λάβει.

Εστιάζοντας στο θέμα της εργασίας αυτής, ιδιαίτερα θα σταθούμε στην φορολογία και το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας.

Εν καιρώ κρίσης, όλοι, είτε φυσικά είτε νομικά πρόσωπα έχουν δυσμενώς επηρεαστεί από τις συνεχείς αλλαγές στην φορολογία που δυστυχώς όχι θετικά αλλά αρνητικά επηρεάζουν το εισόδημα τους.

Οι αλλαγές αυτές της φορολογίας έρχονται για να φέρουν δυσμενείς και μόνο επιπτώσεις στις αποφάσεις των επιχειρήσεων.

Οι επιχειρήσεις καλούνται μέσα στο αβέβαιο αυτό κλίμα των τελευταίων ετών να λάβουν κρίσιμες αποφάσεις για την πορείας τους στη ελληνική αγορά.

Αν ανατρέξουμε σε πρόσφατες έρευνες θα διαπιστώσουμε πως πολλές είναι οι ελληνικές επιχειρήσεις που έχουν μεταφέρει την έδρα τους σε άλλες χώρες προκειμένου να απαλλαγούν από την δυσμενή φορολογία της Ελλάδας.

Όλα αυτά που συνοπτικά προηγουμένως αναφέραμε θα αναπτυχθούν στα κεφάλαια που ακολουθούν.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής,θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας προς, στον καθηγητή μας κο Βαφειάδη Νικόλαο για την βοήθεια που μας παρείχε καθόλη την διάρκεια συλλογής στοιχείων και πληροφοριών, επεξεργασίας και συγγραφής τους, καθώς επίσης και για τα σχόλιά του και την σωστή καθοδήγησή του κατά την εκπόνηση της εργασίας αυτής.

Επίσης θα θέλαμε να εκφράσουμε τόσο την αγάπη μας όσο και την ευγνωμοσύνη μας προς τις οικογένειές μας για την συμπαράστασή τους προς εμάς κατά την διάρκεια των σπουδών μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία ασχοληθήκαμε με την επίδραση της φορολογίας στις επιχειρηματικές αποφάσεις.

Στο ξεκίνημα της εργασίας αυτής γίνεται μια εισαγωγή όπου λιτά παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την φορολογία και τις επιχειρηματικές αποφάσεις.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η λειτουργία της επιχείρησης και περιγράφονται οι επιχειρηματικές αποφάσεις. Αναλύονται τα σχέδια δράσης μιας επιχείρησης καθώς επίσης και περιγράφονται οι πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του επιχειρηματικού σχεδίου.

Στο επόμενο κεφάλαιο περιγράφεται η έννοια της ρευστότητας των επιχειρήσεων αλλά και οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν σε κάθε επενδυτικό και επιχειρηματικό σχέδιο.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται η εισαγωγή στην φορολογία και τα είδη αυτής ενώ στο τέταρτο αναπτύσσεται η επίδραση της φορολογίας στα επιχειρηματικά σχέδια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	9
1.1 Η ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.	9
1.2 ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.	11
1.3 ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	12
1.4 ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ Η ΛΗΨΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	17
1.5 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΕ ΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	18
1.6 ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	19
1.7 ΣΤΑΔΙΑ ΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	21
1.8 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	22
1.9 ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	27
1.10 ΤΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ	29
1.11 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΕΩΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο Η ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	35
2.1 Η ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	35
2.1.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	36

2.1.2 ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	37
2.2 Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ	41
3.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	41
3.2 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	42
3.3 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	44
3.4 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	47
3.5 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ	48
3.6 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ	49
3.7 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΦΟΡΩΝ	51
3.8 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	62
4.1 ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	62
4.2 ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	64
4.3 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	66
4.4 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	71
4.5 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	77
4.6 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	79
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	83
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	84

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία θα ασχοληθούμε με την επίδραση της φορολογίας εισοδήματος στις επιχειρηματικές αποφάσεις.

Σήμερα η φορολογία απασχολεί τις κυβερνήσεις, τους φορολογούμενους και τους υπόλοιπους φορείς περισσότερο από ποτέ. Οι αυξημένες παγκόσμιες απαιτήσεις συμμόρφωσης, σε συνδυασμό με την ευρύτερη ανάγκη εφαρμογής ισχυρών δικλείδων ασφαλείας για τη διαχείριση των φορολογικών κινδύνων και την επιθυμία χρήσης αναλυτικών δεδομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων επηρεάζουν τις φορολογικές υπηρεσίες και τις επενδυτικές αποφάσεις των εταιριών σχετικά με αυτές. Για να διατηρήσουν τη συνάφειά τους με τις επιχειρηματικές διαδικασίες, χρειάζεται να διαχειριστούν αυτές τις αυξανόμενες εξωτερικές πιέσεις και επιχειρησιακές προκλήσεις, σχεδιάζοντας μια πορεία προς τη διαρκή προσαρμογή που έχει άμεσα αποτελέσματα, είναι ολοκληρωμένη και ρεαλιστική.

Για τους σκοπούς του Κ.Φ.Ε. ως επιχειρηματική συναλλαγή θεωρείται κάθε μεμονωμένη ή συμπτωματική πράξη με την οποία πραγματοποιείται συναλλαγή ή και η συστηματική διενέργεια πράξεων στην οικονομική αγορά με σκοπό την επίτευξη κέρδους.

Οι επιχειρηματικές αποφάσεις αφορούν στην ανάγκη τροποποίησης μίας κατάστασης, δηλαδή ελέγχουν την πιθανότητα μίας αλλαγής. Η αλλαγή αυτή αφορά στην μετατροπή της ισχύουσας κατάστασης σε μία άλλη, περισσότερο επιθυμητή. Η διοίκηση της επιχείρησης πρέπει να λάβει την απόφαση αν θα πραγματοποιηθεί η αλλαγή αυτή, όπως επίσης ποια είναι η πλέον ενδεδειγμένη μέθοδος για την πραγματοποίηση της αλλαγής.

Δυο από τις πιο σημαντικές επιχειρηματικές αποφάσεις είναι οι εξής:

- Η **απόφαση επένδυσης** (investment decision) συνήθως λαμβάνεται από τον οικονομικό διευθυντή μιας επιχείρησης και περιέχει την εύρεση την αξιολόγηση και την επιλογή των διαφόρων επενδυτικών προγραμμάτων μιας επιχείρησης. Επειδή όμως οι αποδόσεις των προγραμμάτων αυτών δεν είναι άμεσες πολλές φορές είναι

διαφορετικές από τις αναμενόμενες. Αυτό έχει σαν συνέπεια να πρέπει ο οικονομικός διευθυντής να πάρει αυτές τις αποφάσεις σε συνθήκες κινδύνου. Αυτός είναι και ο λόγος που θα πρέπει να καθοριστεί μια ελάχιστη απόδοση την οποία θα πρέπει να έχουν τα επενδυτικά προγράμματα για να γίνουν αποδεκτά από την επιχείρηση. Άλλες αποφάσεις τις οποίες πρέπει να λάβει ο οικονομικός διευθυντής είναι και ο συνδυασμός και το είδος των στοιχείων του ενεργητικού που έχει αποκτηθεί, όπως επίσης και η πιθανότητα τροποποίησης ή αντικατάστασης τους.

- Η **απόφαση χρηματοδότησης** (financing decision) είναι ο καθορισμός της άριστης κεφαλαιακής διάρθρωσης μιας επιχείρησης. Ο όρος «άριστη κεφαλαιακή διάρθρωση» εξηγείται ως η πιθανή ύπαρξη ενός συνδυασμού μακροπρόθεσμων πηγών χρηματοδότησης μιας επιχείρησης, όπως τα μακροπρόθεσμα δάνεια, οι κοινές μετοχές ή οι προνομιούχες μετοχές, ο οποίος βοηθάει στην μεγιστοποίηση της τιμής της κοινής μετοχής της εταιρείας αλλά μπορεί και να ελαχιστοποιήσει εναλλακτικά το συνολικό κόστος του κεφαλαίου της. Αξιοσημείωτο είναι πάντως ότι είναι αμφιλεγόμενη η ύπαρξη μιας άριστης κεφαλαιακής διάρθρωσης. Είναι ένας μακροπρόθεσμος στόχος η διάρθρωση αυτή για κάθε επιχείρηση, γιατί είναι πάρα πολύ δύσκολο να μην μεταβληθεί η κεφαλαιακή σύνθεση μιας επιχείρησης βραχυπρόθεσμα. Επίσης με βάση τον καθορισμό της ελάχιστης απόδοσης που απαιτείται από τα επενδυτικά προγράμματα για να είναι αποδεκτά, η διάρθρωση αυτή επηρεάζει και τις επενδυτικές αποφάσεις, καθώς καθορίζει αυτή την ελάχιστη απόδοση. Τέλος, η άριστη κεφαλαιακή διάρθρωση δείχνει τον τρόπο που θα χρηματοδοτηθούν τα διάφορα μελλοντικά επενδυτικά προγράμματα της επηρεάζοντας έτσι τις τρέχουσες και τις μελλοντικές δραστηριότητες μιας επιχείρησης.

Το κρίσιμο βήμα για τις εταιρείες θα είναι να αξιολογήσουν τις υπάρχουσες δεξιότητες των φορολογικών υπηρεσιών τους βάσει ενός φορολογικού μοντέλου ωρίμανσης, και στη συνέχεια να διαμορφώσουν ένα ξεκάθαρο όραμα για τη μελλοντική της μορφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1.1 Η ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.

Η ανάπτυξη της επιχειρηματικής δράσης από μία σύγχρονη επιχείρηση απαιτεί ένα σημαντικό αριθμό από υλικά περιουσιακά στοιχεία, όπως είναι τα πάγια και τα κυκλοφοριακά, αλλά και άυλα στοιχεία, όπως είναι η τεχνογνωσία, η ευρεσιτεχνία και τα σήματα. Όλα αυτά τα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία εμφανίζονται στο ενεργητικό του ισολογισμού της επιχείρησης, πρέπει να αποκτηθούν διαθέτοντας τα απαραίτητα κεφάλαια¹.

Η αποστολή του Υπευθύνου Χρηματοοικονομικής Λειτουργίας (ΥΧΛ) είναι η αποτελεσματική εξασφάλιση των κεφαλαίων αυτών για την επιχείρηση. Στην αποστολή του αυτή ο υπεύθυνος χρηματοοικονομικής λειτουργίας αντιμετωπίζει τα εξής δύο προβλήματα :

1. Πόσα κεφάλαια η επιχείρηση θα πρέπει να επενδύσει και σε ποια συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία ;
2. Από ποιες πηγές θα πρέπει να αντληθούν τα απαιτούμενα για το σκοπό αυτό κεφάλαια ;

Η απάντηση στο πρώτο πρόβλημα συνιστά την επενδυτική απόφαση, ενώ η απάντηση στο δεύτερο πρόβλημα αποτελεί τη χρηματοδοτική απόφαση.

Η γενική επιδίωξη, ή αλλιώς ο αντικειμενικός στόχος του υπεύθυνου χρηματοοικονομικής λειτουργίας στις πιο πάνω αποφάσεις είναι η μεγιστοποίηση της

¹https://el.wikibooks.org/.../Ο_ρόλος_της_καινοτομίας_στο_σύγχρονο_ma...

αξίας της επιχείρησης, η οποία ισούται με τη μεγιστοποίηση των προβλεπόμενων μελλοντικών καθαρών χρηματοροών της, δηλαδή τη μεγιστοποίηση της οικονομικής ωφέλειας για τους ιδιοκτήτες ή μετόχους της επιχείρησης. Η οικονομική αυτή ωφέλεια ορίζεται σε όρους αγοραστικής δύναμης.

Έτσι, ο υπεύθυνος χρηματοοικονομικής λειτουργίας ασχολείται με τον προγραμματισμό, την εξεύρεση και τη χρήση κεφαλαίων με σκοπό τη μεγιστοποίηση της αξίας της επιχείρησης. Οι αποφάσεις του αφορούν εναλλακτικές πηγές και χρήσεις κεφαλαίων. Συνεπώς οι δραστηριότητες του υπεύθυνου χρηματοοικονομικής λειτουργίας περιλαμβάνουν :

1. Τη συνεργασία με άλλα στελέχη που ασχολούνται με το γενικό προγραμματισμό της επιχείρησης.
2. Τη συνεργασία με τους υπεύθυνους όλων των τμημάτων της επιχείρησης, που οι αποφάσεις τους συνεπάγονται σημαντικές χρηματοοικονομικές επιπτώσεις.
3. Τη λήψη επενδυτικών και χρηματοδοτικών αποφάσεων και την εξέταση της μεταξύ τους αλληλεξάρτησης.
4. Τη διερεύνηση και χρησιμοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίων.

Είναι γεγονός ότι καμία άλλη λειτουργία δεν είναι τόσο στενά συνδεδεμένη με τις λοιπές λειτουργίες της επιχείρησης όπως είναι η χρηματοοικονομική λειτουργία. Αυτό σημαίνει ότι ο υπεύθυνος χρηματοοικονομικής λειτουργίας για να καλύψει τις χρηματοδοτικές ανάγκες της επιχείρησης αποτελεσματικά είναι αναγκαίο να γνωρίζει καλά τόσο την επιχείρηση όσο και όλες τις δραστηριότητές της. Επειδή οι χρηματοοικονομικές αποφάσεις έχουν ζωτική σημασία για την επιβίωση και την επιτυχία της επιχείρησης, γι' αυτό και η χρηματοοικονομική λειτουργία βρίσκεται, σχεδόν πάντοτε, στην κορυφή της οργανωτικής δομής της και παίζει σημαντικό ρόλο στις κύριες δραστηριότητες προγραμματισμού και ελέγχου.

1.2 ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.

Ο χρηματοοικονομικός τομέας της οικονομίας, που είναι ένα σημαντικό τμήμα του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται ο υπεύθυνος χρηματοοικονομικής λειτουργίας, περιλαμβάνει τις χρηματιστικές αγορές, τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και τα χρηματοδοτικά μέσα.

Μια χρηματοοικονομική συναλλαγή έχει σαν αποτέλεσμα την ταυτόχρονη δημιουργία ενός χρηματικού περιουσιακού στοιχείου και μιας αντίστοιχης υποχρέωσης. Το σύνολο των συναλλαγών αυτών συνιστά τις χρηματιστικές αγορές, οι οποίες διακρίνονται σε χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές. Η χρηματαγορές αφορούν χρηματικά περιουσιακά στοιχεία και αντίστοιχες υποχρεώσεις που η λήξη τους ορίζεται σε διάστημα μικρότερο του έτους, ενώ οι κεφαλαιαγορές αφορούν δημιουργία τέτοιων στοιχείων για διαστήματα μεγαλύτερα του έτους².

Ο υπεύθυνος χρηματοοικονομικής λειτουργίας της επιχείρησης χρησιμοποιεί τις χρηματιστικές αγορές για την άντληση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων χρηματικών πόρων που χρειάζονται για τη λειτουργία και την ανάπτυξη της επιχείρησης ή για την τοποθέτηση κεφαλαίων που δεν χρειάζονται προσωρινά στην επιχείρηση.

Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν δύο κύριες πηγές για τη χρηματοδότηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους, που είναι η άντληση ιδίων κεφαλαίων με την έκδοση νέων μετοχών και διάφορες μορφές δανείων από τις τράπεζες και τους άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Ως βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση της επιχείρησης μπορεί επιπλέον να θεωρηθούν και οι χορηγούμενες από τους διάφορους προμηθευτές πιστώσεις. Δεδομένου ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι ελλειμματικές αποταμιευτικές μονάδες, ο υπεύθυνος χρηματοοικονομικής λειτουργίας μελετώντας το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης αλλά και τις ανάγκες της ίδιας της επιχείρησης επιλέγει τις χρηματιστικές αγορές και τα

²Γ. Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Αποφάσεις Χρηματοδοτήσεων, INTERBOOKS, 2002,

χρηματοδοτικά μέσα που ταιριάζουν περισσότερο στις ανάγκες της επιχείρησης, καθώς επίσης αποφασίζει για την καλύτερη χρήση των κεφαλαίων που πλεονάζουν κατά τη διάρκεια μικρών χρονικών περιόδων.

Τα πληροφοριακά συστήματα συνδράμουν ουσιαστικά στη λήψη πληροφοριών, στατιστικών στοιχείων, καθώς και στην ακριβέστερη και ταχύτερη ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων και άλλων οικονομικών δεδομένων, αφού ο υπεύθυνος χρηματοοικονομικής λειτουργίας μπορεί να τα χρησιμοποιήσει προκειμένου να αξιολογήσει σωστά την κατάσταση της επιχείρησης καθώς και τους εξωτερικούς οικονομικούς παράγοντες που την επηρεάζουν.

1.3 ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Απόφαση είναι η μετά από σκέψη επιλογή του πρακτέου. Κατά συνέπεια, για να ληφθεί μία απόφαση, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υπάρχουν περισσότερες της μιας επιλογές. Για το λόγο αυτό η απόφαση ορίζει τόσο τι επιλέγει κάποιος, όσο και από τι παραιτείται.

Οι επιχειρηματικές αποφάσεις αφορούν στην ανάγκη τροποποίησης μίας κατάστασης, δηλαδή ελέγχουν την πιθανότητα μίας αλλαγής. Η αλλαγή αυτή αφορά στην μετατροπή της ισχύουσας κατάστασης σε μία άλλη, περισσότερο επιθυμητή. Η διοίκηση της επιχείρησης πρέπει να λάβει την απόφαση αν θα πραγματοποιηθεί η αλλαγή αυτή, όπως επίσης ποια είναι η πλέον ενδεδειγμένη μέθοδος για την πραγματοποίηση της αλλαγής.

Για παράδειγμα ο διευθυντής ενός ξενοδοχείου αντιμετωπίζει έλλειψη στο προσωπικό μαγειρείου εξαιτίας μη αναμενόμενης αύξησης της ζήτησης. Πρώτο ερώτημα που τίθεται είναι αν πρέπει να μεταφέρει εργαζόμενους από άλλα τμήματα για να βοηθήσουν στο μαγειρείο. Στην περίπτωση που αποφασίσει θετικά, πρέπει να επιλέξει το τμήμα από το οποίο θα μεταφέρει προσωπικό. Αφού επιλέξει το τμήμα, πρέπει να επιλεγούν τα συγκεκριμένα άτομα που θα μεταφερθούν προσωρινά για να ενισχύσουν την παραγωγή του μαγειρείου.

Συχνά οι αποφάσεις οδηγούν σε αλλαγές οι οποίες προκαλούν διαταραχή της ομαλής λειτουργίας της επιχείρησης. Η σημασία των εκάστοτε αποφάσεων είναι καθοριστική για την πορεία της ξενοδοχειακής επιχείρησης, διότι η θέση της επιχείρησης σήμερα είναι αποτέλεσμα των αποφάσεων που έχουν ληφθεί στο παρελθόν. Για το λόγο αυτό οι διευθυντές δεν πρέπει να διστάζουν μπρος στις αναγκαίες αλλαγές.

Δεν είναι πάντα εύκολο να λάβει κανείς τη σωστή απόφαση, διότι κατά κανόνα δεν είναι διαθέσιμες οι απαραίτητες πληροφορίες, τα στελέχη δεν διαθέτουν τις απαραίτητες ικανότητες, γνώσεις και τεχνικές για την επεξεργασία των πληροφοριών, η ακόμη επεξεργασία των πληροφοριών δεν οδηγεί σε σίγουρα αποτελέσματα αλλά σε πιθανά. Για τη λήψη των σωστών αποφάσεων πρέπει τα κατάλληλα άτομα, στηριζόμενα στις κατάλληλες πληροφορίες, να χρησιμοποιούν την κατάλληλη μέθοδο. Σήμερα οι Η/Υ μπορούν να προσφέρουν σημαντική βοήθεια σε θέματα λήψης αποφάσεων, εφόσον το πρόβλημα που αντιμετωπίζεται είναι συγκεκριμένο και οι μεταβλητές του μπορούν να ποσοτικοποιηθούν.

Η κλασική θεωρία της ορθολογικής απόφασης

Η κλασική θεωρία υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται ορθολογικά. Ο ορθολογικός σχεδιασμός αποφάσεων προσβλέπει στην άριστη απόφαση, μετά από συστηματική και δομημένη μελέτη της κατάστασης. Στόχος είναι η άριστη εναλλακτική λύση που μειώνει την αβεβαιότητα στο ελάχιστο.

Στην περίπτωση που είναι δυνατόν να διατεθεί χρόνος και ενέργεια για τη λήψη μίας απόφασης, ακολουθείται η παρακάτω διαδικασία:

- ο Περιγραφή θέματος
- ο Ανάλυση υφισταμένων συνθηκών
- ο Προσδιορισμός των στόχων
- ο Εντοπισμός πιθανών λύσεων
- ο Αξιολόγηση πιθανών λύσεων
- ο Επιλογή της πλέον συμφέρουσας

Αρχικά εντοπίζεται και περιγράφεται το θέμα ή το πρόβλημα, πάνω στο οποίο ο διευθυντής καλείται να αποφασίσει. Στη συνέχεια αναλύονται οι υφιστάμενες συνθήκες, ώστε να εντοπισθεί η αιτία του προβλήματος και των παραγόντων που το επηρεάζουν. Για να γίνει αυτό καταγράφονται οι διαδικασίες, συλλέγονται στοιχεία και ερωτώνται οι εργαζόμενοι ή άλλοι εμπλεκόμενοι. Επόμενο βήμα είναι ο προσδιορισμός των στόχων στους οποίους οφείλει να κατευθυνθεί η λύση του προβλήματος, όπως και οι ισχύοντες περιορισμοί. Αν για παράδειγμα εντοπισθεί πρόβλημα μείωσης των πωλουμένων *a la carte* γευμάτων σε σχέση με τις διανυκτερεύσεις, πρέπει να εντοπισθεί αν το πρόβλημα οφείλεται στο μαγειρείο ή στο εστιατόριο. Εάν οφείλεται στο εστιατόριο, να διευκρινιστεί αν πρέπει να βελτιωθεί η ταχύτητα του *service*, η ευγένεια των εργαζόμενων ή κάποιος άλλος παράγοντας. Κατόπιν εντοπίζονται οι πιθανές λύσεις του προβλήματος. Δεν είναι πάντα δυνατό να εντοπιστούν όλες οι πιθανές λύσεις, αλλά καλό είναι να εντοπίζονται όσο το δυνατόν περισσότερες.

Στη συνέχεια αξιολογούνται οι πιθανές λύσεις, οι οποίες ελέγχονται αρχικά σχετικά με την εφικτότητα εφαρμογής τους. Για το λόγο αυτό αναζητούνται πληροφορίες από τη διαδικασία ορισμού του προβλήματος. Αναλύεται το όφελος και το κόστος που προκύπτει από κάθε πιθανή λύση και στη συνέχεια συγκρίνονται μεταξύ τους ώστε να προκύψει η πλέον συμφέρουσα.

Για την αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων σε περιπτώσεις σημαντικών αποφάσεων, χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι και τεχνικές, όπως η θεωρία των πιθανοτήτων, ο γραμμικός και δυναμικός προγραμματισμός, μέθοδοι τιμολόγησης και κοστολόγησης, η μέθοδος PERT, τα δένδρα αποφάσεων κλπ.

Η λήψη αποφάσεων υποστηρίζεται από ειδικό λογισμικό Η/Υ, το οποίο συνδυάζει τα στοιχεία με τα οποία τροφοδοτείται και προτείνει την πλέον κατάλληλη λύση. Το λογισμικό αυτό μπορεί να διαιρεθεί σε τέσσερα επίπεδα:

1. Προγράμματα ξενοδοχειακών εφαρμογών, τα οποία υπηρετούν την καθημερινή λειτουργία του ξενοδοχείου. Τα προγράμματα αυτά διαφέρουν κατά τμήμα στο βαθμό που υπηρετούν διαφορετικές λειτουργίες και μπορούν να ετοιμάζουν αναφορές για τα στελέχη του ξενοδοχείου.

2. Προγράμματα πληροφόρησης στελεχών, που αξιοποιούν το πλήθος δεδομένων του δικτύου Η/Υ του ξενοδοχείου, για να εντοπίσουν πιθανά προβλήματα. Τα συστήματα αυτά έχουν στόχο την περιφερειοποίηση της διοίκησης, προσφέροντας πληροφορίες και υποστηρίζοντας διαδικασίες λήψης αποφάσεων στα τμήματα του ξενοδοχείου

3. Προγράμματα λήψης αποφάσεων, τα οποία μπορούν να επεξεργαστούν βάσει δεδομένων στοιχείων πιθανά σενάρια και να εντοπίσουν την εξέλιξη του κάθε σεναρίου.

4. Προγράμματα τεχνητής ευφυΐας, τα οποία χρησιμοποιούν ειδικευμένους στο πρόβλημα κανόνες για να επεξεργαστούν πολύπλοκα δεδομένα και να καταλήξουν σε προτάσεις. Τα συστήματα αυτά προσφέρουν τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων σε σημαντικά θέματα, που εξαρτώνται από μεγάλο πλήθος μεταβλητών.

Η επιλογή της πλέον ενδεδειγμένης λύσης δεν είναι πάντα αυτονόητη. Συχνά πριν από την τελική επιλογή, προηγούνται συζητήσεις και εκτιμήσεις όπου γίνεται ο ανασχεδιασμός των διαδικασιών, ώστε να εξυπηρετείται η λύση του προβλήματος. Αν στο παραπάνω παράδειγμα το πρόβλημα (μείωσης των πωλουμένων *a la carte* γευμάτων σε σχέση με τις διανυκτερεύσεις) οφείλεται σε καθυστέρηση των διαδικασιών σερβιρίσματος εξαιτίας των τραπεζοκόμων, ανασχεδιάζεται η εργασία τους ώστε το νέο μοντέλο να πείθει ότι γίνεται ταχύτερη η πρόσβαση των τραπεζιών. Ακολουθεί η περιγραφή ενός μοντέλου όπου απομονώνεται και απλοποιείται το πρόβλημα. Το μοντέλο αυτό μετά από επεξεργασία, παίρνει την κατάλληλη μορφή που περιγράφει συγκεκριμένο τρόπο λύσης του προβλήματος, δηλαδή μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης των τραπεζιών.

Η θεωρία της διαίσθησης και το επιχειρηματικό ένστικτο

Διαισθητική διαδικασία, ονομάστηκε ο αυτοματοποιημένος μηχανισμός που διαθέτει ο άνθρωπος για να παίρνει αποφάσεις.

Πολλοί επιχειρηματίες αποφασίζουν χωρίς τη χρήση λογικής και χωρίς προηγούμενα να σκεφθούν, για σημαντικά επιχειρηματικά θέματα. Λέγεται ότι οι επιχειρηματίες αυτοί διαθέτουν το λεγόμενο «επιχειρηματικό ένστικτο», δηλαδή ένα αυτόματο μηχανισμό που δεν ελέγχεται από τον ίδιο τον επιχειρηματία, αλλά μπορεί κάλλιστα να τον παροτρύνει σε δράση.

Υπάρχουν αμφισβητήσεις για την αξία του επιχειρηματικού ενστίκτου, αλλά υπάρχουν και θεωρίες που υποστηρίζουν την αξία του.

Σύμφωνα με τον Goleman τα συναισθήματα μπορούν να μεταφέρουν μνήμες ανεξάρτητα από τον λογικό εγκέφαλο, έτσι ώστε ένα συναίσθημα μπορεί σε κλάσματα του δευτερολέπτου να προσφέρει σε ένα άτομο πληροφορίες για την ταυτότητα ενός πράγματος και μια γνώμη γι αυτό. Οι ασυνείδητες γνώμες κατά τον Goleman είναι συναισθηματικές μνήμες. Έτσι, τα συναισθήματα του επιχειρηματία είναι αυτά τα οποία ενεργοποιούν την ασυνείδητη μνήμη του παρέχοντας πληροφορίες, οι οποίες δεν είναι συνειδητές και ενώ ο επιχειρηματίας δεν μπορεί να τις περιγράψει, αρκούν για να τον οδηγήσουν σε επιχειρηματική πράξη. Με αυτό τον τρόπο μπορεί κατά τον Goleman να λειτουργεί το επιχειρηματικό ένστικτο, το οποίο μάλιστα έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί περισσότερες πληροφορίες από τον επιχειρηματία που αποφασίζει μόνο με τις συνειδητές πληροφορίες του.

Σύμφωνα με τους καθηγητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Βάϊο Λ. και Βαζακίδη Α., το επιχειρηματικό ένστικτο είναι η φωνή της συμπαντικής λογικής, ενώ η σκέψη, η στρατηγική και ο προγραμματισμός είναι η έκφραση της κοσμικής λογικής. Το επιχειρηματικό ένστικτο είναι η ευαισθησία του να πληροφορείται κάποιος από τη σφαίρα της συμπαντικής γνώσης στοιχεία που αφορούν στο παράλογο, εφόσον δεν εμπίπτει στο χώρο της συνείδησης και ασφαλώς δεν μπορεί να εξηγηθεί διαμέσου της λογικής. Το παράλογο δε, αποτελεί την τελική συνιστώσα του μοιραίου, του απρόοπτου και του τολμηρού. Τα τρία αυτά στοιχεία χειρίζεται ο επιχειρηματίας που εμπιστεύεται το επιχειρηματικό του ένστικτο, το οποίο δεν μπορεί να στηριχθεί με την λογική και θα μπορούσε να θεωρηθεί παραλογισμός, που όμως πολλές φορές, είναι η κύρια αιτία επιχειρηματικών πράξεων που οδηγούν σε επιχειρηματικές αποφάσεις με τεράστια απόδοση.

Η άποψή μας στο θέμα είναι ότι πράγματι υπάρχουν εσωτερικές φωνές που μόνο ένα ευαίσθητο αυτί μπορεί να ακούσει. Επίσης ότι πολλοί έχουν επιχειρηματικές σκέψεις και ιδέες για επιχειρήσεις, που όμως δεν τολμούν να πραγματοποιήσουν. Πιστεύουμε όμως στην άποψη του Goleman, ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα πρέπει να συνδυάζει τον λογικό και συναισθηματικό εγκέφαλο, αλλά συμφωνούμε και στην άποψη ότι ο επιχειρηματίας πρέπει να εμπιστεύεται την ευαισθησία του και να προσεγγίζει το βαθύτερο «είναι» του, διότι τον φέρνει σε επαφή με το «συλλογικό είναι» και με τον βαθύτερο κόσμο των ανθρωπίνων αναγκών. Η ικανοποίηση αυτών των αναγκών με κατάλληλα αγαθά και υπηρεσίες, μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική κοινωνική προσφορά και ταυτόχρονα την αιτία σημαντικής επιχειρηματικής επιτυχίας.

1.4 ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ Η ΛΗΨΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Η λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων είναι μία από τις βασικές λειτουργίες της Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Η ύπαρξη και η εφαρμογή ενός επιχειρηματικού σχεδίου και μιας συγκεκριμένης στρατηγική εξασφαλίζει την ομοιομορφία των αποφάσεων που λαμβάνονται. Όταν υπάρχει μια ξεκάθαρη, κατανοητή και αποδεκτή από όλους στρατηγική, οι αποφάσεις που λαμβάνονται κινούνται προς την επίτευξη συγκεκριμένων στρατηγικών στόχων. Ακόμα και στην πιο μικρή επιχείρηση λαμβάνονται καθημερινά δεκάδες αποφάσεις. Κάποιες από αυτές είναι πολύ σημαντικές, κάποιες άλλες λιγότερο. Εάν δεν υπάρχουν κάποιες σταθερές, κάποια κριτήρια, τότε είναι πολύ δύσκολο να αξιολογηθούν οι συνέπειες κάθε επιλογής και να ληφθεί η βέλτιστη απόφαση.

Χωρίς επιχειρηματικό σχέδιο μια επιχείρηση δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένα σύνολο ατόμων, κάθε ένα από τα οποία δρα όπως αυτό θέλει. Η πεμπτουσία όμως

μιας επιχείρησης, είναι η συλλογική δράση, την οποία και προσπαθεί να διασφαλίσει το επιχειρηματικό σχέδιο.

1.5 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΕ ΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Είναι αυτή που επιτρέπει στα άτομα που βρίσκονται εκτός της επιχείρησης να σχηματίσουν μια άποψη γι αυτήν.

Μέσα από το πρίσμα μιας ξεκάθαρης στρατηγικής είναι πιο εύκολο να ξεχωρίσεις μια ευκαιρία ή μια απειλή για την επιχείρηση. Χωρίς στρατηγική, το ίδιο ερέθισμα μπορεί να εκλαμβάνεται από κάποιους ως ευκαιρία και από άλλους ως απειλή. Η στρατηγική εξασφαλίζει ότι όλες οι αποφάσεις παίρνονται προς την ίδια κατεύθυνση και δεν αντιμάχονται η μια με την άλλη. Πολύ σημαντικό επίσης είναι ότι μειώνοντας την αβεβαιότητα αυξάνει κανείς την παραγωγικότητά του.

Ο τελικός στόχος κάθε επιχείρησης είναι να αποκτήσει ένα βιώσιμο / διατηρήσιμο μακροπρόθεσμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων επιχειρήσεων. Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα είναι όμως , συνήθως , αποτέλεσμα πλήρους κατανόησης του εξωτερικού και εσωτερικού περιβάλλοντος .Όσον αφορά το εξωτερικό περιβάλλον η επιχείρηση πρέπει να αναγνωρίσει τις τάσεις της αγοράς, τα χαρακτηριστικά των ανταγωνιστών, τις αδυναμίες τους, τις ξεχωριστές ικανότητές τους. Εσωτερικά η επιχείρηση οφείλει να αναγνωρίσει τις θεμελιώδεις μοναδικές της ικανότητες, τις λοιπές δυνάμεις της και τις αδυναμίες της. Η στρατηγική είναι αυτή που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να επιτύχουν μια αρμονική σύνδεση ανάμεσα στο εξωτερικό περιβάλλον και τις εσωτερικές τους δυνατότητες.

1.6 ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Τα βασικά σχέδια- προγράμματα δράσης που αναπτύσσει μια επιχείρηση είναι τα παρακάτω:

1.Το σχέδιο πωλήσεων. Αυτό αποτελεί το θεμέλιο του όλου σχεδιασμού – προγραμματισμού, γιατί από το στόχο των πωλήσεων εξαρτώνται τα σχέδια των άλλων τομέων (παραγωγής, αγορών κ.λπ.).

Για την ανάπτυξη του σχεδίου πωλήσεων είναι απαραίτητα:

- I. Η μελέτη της οικονομικής συγκυρίας (δηλαδή των οικονομικών συνθηκών που επικρατούν και προβλέπεται να επικρατήσουν στο προσεχές μέλλον).
- II. Τα στατιστικά στοιχεία των πωλήσεων για τα προηγούμενα έτη, κατά κατηγορία πελατών, γεωγραφικά διαμερίσματα κ.λπ.
- III. Η "έρευνα της αγοράς κατανάλωσης" με επισήμανση των τάσεων των καταναλωτών και της συμπεριφοράς των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων.
- IV. Η εκτίμηση της δυνατότητας της επιχείρησης να επηρεάσει ευνοϊκά την αγορά στην υπό σχεδιασμό περίοδο (π.χ. το προσεχές έτος).

2. Το σχέδιο παραγωγής. Αυτό προσαρμόζεται απόλυτα, ως προς την ποσότητα και την ποιότητα των προϊόντων που θα παραχθούν, στους στόχους που θέτει το "σχέδιο πωλήσεων". Ταυτόχρονα γίνεται και ο σχεδιασμός των αποθεμάτων των προϊόντων που πρέπει να βρίσκονται στις αποθήκες, ώστε να ικανοποιείται και χρονικά η ζήτηση (πωλήσεις). Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις "εποχιακές επιχειρήσεις", των οποίων τα προϊόντα ζητούνται σε ορισμένες εποχές του έτους και επομένως πρέπει να υπάρχουν και επαρκή αποθέματα (π.χ. παραγωγή αντι-ηλιακής κρέμας).

3. Το σχέδιο εφοδιασμού –αγορών- προμηθειών. Αυτό με τη σειρά του προσαρμόζεται στο "σχέδιο παραγωγής", γιατί θα πρέπει να αγοραστούν εκείνες οι ποσότητες και σε εκείνες τις ποιότητες πρώτων και λοιπών υλών που είναι αναγκαίες για την παραγωγή των ποσοτικά και ποιοτικά καθορισμένων προϊόντων. Επίσης και ως προς τις αγορές γίνεται ο σχεδιασμός των αποθεμάτων, ώστε να είναι κανονική και ακώλυτη η τροφοδοσία της παραγωγής. Εδώ έχει μεγάλη σημασία η εποχικότητα

των πρώτων υλών, όταν μέσα σ' ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα 2-3 μηνών πρέπει να γίνουν οι αγορές για ολόκληρο το χρόνο (π.χ. αυτό συμβαίνει με τις βιομηχανίες ζάχαρης και γενικότερα επεξεργασίας φρούτων και κηπευτικών, που η παραγωγή της πρώτης ύλης – ζαχαρότευτλα, ροδάκινα, ντομάτες κ.λπ. γίνεται μέσα σε λίγους μήνες).

4. Το χρηματοπιστωτικό σχέδιο. Αυτό είναι κάπως περίπλοκο γιατί πρέπει να εξασφαλίζονται κεφάλαια (σε συνάρτηση με τα έσοδα από τις πωλήσεις), ώστε : - να είναι δυνατή η εκτέλεση του "σχεδίου προμηθειών" και του "σχεδίου παραγωγής", - να καλύπτονται όλα τα έξοδα λειτουργίας της επιχείρησης (αμοιβές και ασφάλιση προσωπικού, μεταφορές, προμήθειες, μεσιτείες, τυχόν ενοίκια και τα γενικά έξοδα), - να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις του τομέα Marketing για την πραγματοποίηση της διαφήμισης και της προώθησης των πωλήσεων και για την παροχή πιστώσεων προς την πελατεία και - να εκτελεσθεί το σχέδιο επενδύσεων για τον εκσυγχρονισμό, την επέκταση και την ανάπτυξη της επιχείρησης. Σύμφωνα με τα παραπάνω το "χρηματοπιστωτικό σχέδιο" (που μπορεί να πάρει τη μορφή του χρηματοπιστωτικού προϋπολογισμού) προσαρμόζονται (1) το "σχέδιο Marketing" για τη διαφήμιση και προώθηση των πωλήσεων και (2) το "σχέδιο επενδύσεων".

5. Το σχέδιο για τον ανθρώπινο παράγοντα. Αυτό αναπτύσσεται με βάση τα παραπάνω κύρια σχέδια (πωλήσεων, παραγωγής, χρηματοπιστωτικό) γιατί απ' αυτά θα εξαρτηθούν: - Οι προσλήψεις νέου προσωπικού κατά ειδικότητες, - Η εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού, - Τα κοινωνικά έργα για το προσωπικό και - Τα υλικά κίνητρα που θα προσφερθούν για την παρακίνηση – παρότρυνση των εργαζομένων.

1.7 ΣΤΑΔΙΑ ΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

- Προσδιορισμός των εναλλακτικών λύσεων

Το πρώτο στάδιο για τη λήψη αποφάσεων είναι ο προσδιορισμός των υπάρχουσών εναλλακτικών λύσεων για την επίτευξη των στόχων της επιχείρησης. Ένα στέλεχος δεν είναι δυνατόν να έχει υπόψη του όλες τις υπάρχουσες πιθανές λύσεις. Για να τις εντοπίσει πρέπει να καταβάλλει συστηματική προσπάθεια. Πολλές από τις εναλλακτικές λύσεις που έχει εντοπίσει ένα διοικητικό στέλεχος είναι αδύνατον να εφαρμοστούν, εξαιτίας διαφόρων περιοριστικών παραγόντων, όπως είναι η έλλειψη χρόνου και οικονομικών πόρων. Παραδείγματος χάριν, πολλές φορές είναι καλύτερα να ενεργήσει έγκαιρα παρά να περιμένει μέχρι να βρει την καλύτερη λύση. Επίσης μπορεί μια εναλλακτική λύση να είναι η καλύτερη, όμως να μην υπάρχουν οι απαιτούμενοι οικονομικοί πόροι για να πραγματοποιηθεί. Συνεπώς, τα διοικητικά στελέχη, όταν προσπαθούν να προσδιορίσουν πρόσθετες εναλλακτικές λύσεις, πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους τον παράγοντα χρόνο καθώς και τις οικονομικές δυνατότητες της επιχείρησης.

- Ανάλυση των εναλλακτικών λύσεων

Το δεύτερο στάδιο για τη λήψη αποφάσεων είναι η ανάλυση και αξιολόγηση των διαφόρων εναλλακτικών λύσεων και η επιλογή εκείνης που θα συμβάλλει καλύτερα στην επίτευξη του στόχου της επιχείρησης. Κάθε εναλλακτική λύση θα πρέπει να εξετάζεται ως προς τις αδυναμίες και τις δυνατότητες που παρουσιάζει, το κόστος, το πιθανό κέρδος, καθώς και τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της. Επειδή κάθε εναλλακτική λύση είναι πιθανόν να έχει και αρνητικά και θετικά στοιχεία, στην αξιολόγηση θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ποια θα είναι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα από κάθε λύση. Η ανάλυση και αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων μπορεί να είναι ενστικτώδης ή βάση επιστημονικών μεθόδων, όπως π.χ., η χρήση της επιχειρησιακής έρευνας. Πιθανόν να χρησιμοποιούνται και οι δύο μέθοδοι. Όποια μέθοδος όμως, κι αν ακολουθηθεί, αυτό που έχει σημασία είναι η σωστή και ολοκληρωμένη αξιολόγηση των διαφόρων εναλλακτικών λύσεων.

- Επιλογή της καλύτερης λύσης

Από τη στιγμή που οι διάφορες εναλλακτικές λύσεις έχουν προσδιοριστεί και αξιολογηθεί, το διοικητικό στέλεχος θα επιλέξει εκείνη που έχει τις μεγαλύτερες πιθανότητες για επιτυχία. Αυτό το στάδιο αποτελεί το αποκορύφωμα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και είναι εκείνο ακριβώς το στάδιο στο οποίο αρχίζει ο προγραμματισμός των διαφόρων ενεργειών για την υλοποίηση της απόφασης. Εάν καμία από τις εναλλακτικές λύσεις που έχουν αξιολογηθεί δεν γίνει αποδεκτή, το διοικητικό στέλεχος πρέπει να αρχίσει πάλι τη διαδικασία λήψης αποφάσεων από το πρώτο στάδιο, προκειμένου να αναζητήσει άλλες εναλλακτικές λύσεις.

1.8 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Η αντιμετώπιση ενός προβλήματος από τους υπευθύνους λήψης αποφάσεων περιλαμβάνει συνήθως τα εξής στάδια:

1. Αναγνώριση και ο καθορισμός του προβλήματος
2. Καθορισμός αντικειμενικών σκοπών
3. Συγκέντρωση σχετικών δεδομένων-γεγονότων-πληροφοριών
4. Επεξεργασία-ανάλυση δεδομένων
5. Αναγνώριση και ανάλυση εναλλακτικών λύσεων
6. Εκλογή καλύτερης λύσης-Λήψη απόφασης
7. Εφαρμογή της απόφασης-Εκτέλεση σχεδίου παραγωγής
8. Εκτίμηση της πορείας του σχεδίου
9. Υπολογισμός οικονομικών αποτελεσμάτων-Εκτίμηση αυτών
10. Έλεγχος του σχεδίου παραγωγής

Η αναγνώριση και ο καθορισμός του προβλήματος

Η αναγνώριση του προβλήματος από τον manager αποτελεί το πρώτο βήμα και για τον καθορισμό του προβλήματος. Ένας καλός ορισμός του προβλήματος, ελαχιστοποιεί τον απαιτούμενο για τη λύση του χρόνο. Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο παραγωγός –manager- είναι :τι, πόσο, πως, που θα παράγει, καθώς

και άλλους στόχους που δεν πραγματοποιήθηκαν. Επίσης, μπορεί να βρεθεί διαφορά ανάμεσα στο τι είναι ή τι συμβαίνει και τι έπρεπε να είναι ή να συνέβαινε.

Καθορισμός σκοπών και στόχων

Η πρώτη δουλειά που θα πρέπει να κάνει ένας manager είναι να θέσει τους σκοπούς και τους στόχους της επιχείρησης. Χωρίς σκοπούς ή στόχους δεν μπορεί να ληφθεί καμία απόφαση σχετική με την διαχείριση της επιχείρησης. Αλλά ακόμη, χωρίς στόχους δεν μπορεί να μετρηθεί και να εκτιμηθεί το αποτέλεσμα. Ο πιο συνήθης στόχος είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους. Όμως αυτό δεν σημαίνει πως δεν υπάρχουν άλλοι στόχοι, ανάλογα με την περίπτωση της ατομικής επιχείρησης. Ο καθορισμός των σκοπών και στόχων δεν θεωρείται εύκολη δουλειά δεδομένου ότι ο manager πρέπει να συνδυάσει πολλές και διαφορετικές παραμέτρους.

Στην περίπτωση της γεωργικής εκμετάλλευσης στην διαμόρφωση των στόχων μεγάλο ρόλο παίζουν οι βασικές αξίες του γεωργού. Οι γεωργοί που έχουν ξεκαθαρισμένες αξίες και γνωρίζουν τις επιθυμίες τους τις οποίες εκφράζουν με σταθερούς στόχους σε διάφορα επίπεδα, είναι εκείνοι που πιστεύουν σε αυτό που κάνουν και ταυτόχρονα έχουν ρεαλιστική άποψη της ικανότητας τους να φέρουν σε πέρας ότι αναλαμβάνουν. Συνήθως αυτοί οι γεωργοί είναι συχνά οι «πετυχημένοι». Αντίθετα, γεωργοί με ακαθόριστες αξίες, που δεν έχουν ξεκαθαρίσει τι θέλουν να κάνουν με την εκμετάλλευση τους, δεν έχουν και ξεκαθαρισμένους στόχους.

Αυτό που πρέπει να τονιστεί, είναι ότι η πραγματικότητα μέσα στην οποία δουλεύει ο γεωργός, είναι πολυδιάστατη και οι καταστάσεις που αντιμετωπίζει διαφορετικές. Παράλληλα δεν μπορεί να αποκλειστεί το περιβάλλον και η ίδια η εκμετάλλευση ως παράγοντες που εξηγούν τον καθορισμό των στόχων και την επιτυχία ή την αποτυχία τους.

Εντοπισμός περιορισμών

Είναι γνωστό ότι στην γεωργία υπάρχουν περιορισμοί όσον αφορά τις ποσότητες και τις ποιότητες των συντελεστών. Στους τελευταίους συμπεριλαμβάνεται και η

δραστηριότητα της διαχείρισης (management). Το επίπεδο της διαχείρισης και η πείρα του γεωργού πιθανόν να είναι ένας ακόμη περιορισμένος συντελεστής.

Συγκέντρωση δεδομένων

Η σωστή αναγνώριση και ο καθορισμός του προβλήματος θα δείξει ποια δεδομένα χρειάζεται για τη λύση του. Ακόμη θα καθορίσει τον χρόνο και την πηγή για την συλλογή των δεδομένων. Η συγκέντρωση δεδομένων είναι σημαντική εργασία γιατί ο manager θα πρέπει να ξέρει, πόσα στοιχεία του χρειάζονται έτσι ώστε να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο της επεξεργασίας και ανάλυσης των δεδομένων.

Επεξεργασία -Ανάλυση δεδομένων

Η επεξεργασία και η ανάλυση των δεδομένων εξαρτάται από τη φύση των στοιχείων. Από την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης της επιχείρησης (ή γ. εκμετάλλευσης) προκύπτουν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της. Η τόνωση των πρώτων και η απάλειψη των δευτέρων οδηγεί σε εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων που αποτελούν το επόμενο βήμα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Αν τα δεδομένα προέρχονται από δευτερογενείς πηγές, τότε ταξινομούνται, επεξεργάζονται και αναλύονται κατά τρόπο που εξυπηρετεί την επίτευξη του σκοπού και αποκαλύπτουν την λύση ή τις λύσεις του προβλήματος.

Αναγνώριση και ανάλυση εναλλακτικών λύσεων

Μετά την επεξεργασία και την ανάλυση των δεδομένων ακολουθεί μία λίστα από διάφορες εναλλακτικές λύσεις του προβλήματος. Οι πιθανές λύσεις καταγράφονται και αναλύονται. Η σύγκριση των εναλλακτικών λύσεων γίνεται για να επιλεγεί η «καλύτερη» ή η «βέλτιστη λύση» όπως συνηθίζεται στην ορολογία της Επιχειρησιακής Έρευνας. Βέβαια, ο όρος «βέλτιστη λύση» πρέπει να συνδέεται με ένα προκαθορισμένο αντικειμενικό στόχο, όπως προαναφέρθηκε. Μόνο με τον καθορισμό ενός αντικειμενικού στόχου και με την ύπαρξη ποσοτικών κριτηρίων μέτρησης της απόδοσης κάθε εναλλακτικής λύσης σε σχέση με το στόχο, είναι

δυνατή η σύγκριση των εναλλακτικών λύσεων κάθε προβλήματος, και ακολούθως ο εντοπισμός της βέλτιστης.

Λήψη απόφασης

Η εκλογή της καλύτερης λύσης του προβλήματος δεν είναι πάντοτε εύκολη, ούτε βέβαια και η καλύτερη λύση είναι πάντοτε φανερή. Η λήψη της απόφασης σημαίνει επιλογή μιας λύσης δηλαδή επιλογή ενός συγκεκριμένου σχεδίου παραγωγής που στη συνέχεια θα εφαρμοστεί. Η ανάγκη για λήψη απόφασης προκύπτει από την ύπαρξη πολλών εναλλακτικών λύσεων. Ο manager θα πρέπει να πάρει υπόψη του τις πιθανότητες να πετύχει η λύση σε συνδυασμό πάντοτε με τον κίνδυνο και την αβεβαιότητα. Αφού λοιπόν θα γίνει εκλογή μιας λύσης θα υπάρχει σίγουρα απόφαση. Η λήψη όμως απόφασης δεν σημαίνει αυτόματα λύση του προβλήματος.

Εφαρμογή της απόφασης

Το στάδιο της εφαρμογής της απόφασης είναι ίσως το σπουδαιότερο στην όλη διαδικασία της οργάνωσης και διαχείρισης μιας επιχείρησης. Το στάδιο αυτό είναι τις περισσότερες φορές πιο δύσκολο από ότι αναμένουμε. Ακόμη και στην περίπτωση που η προτεινόμενη λύση είναι η καλύτερη δυνατή και θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των κερδών, αν οι υπεύθυνοι για την εφαρμογή της λύσης δεν πεισθούν για την αποτελεσματικότητά της, η όλη προσπάθεια μπορεί να αποτύχει. Η επιτυχία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα των υπευθύνων να κάνουν πράξεις αυτά που αποφάσισαν οι ίδιοι ή κάποιος manager. Η εμπειρία έχει δείξει ότι λάθος χειρισμοί, στη φάση της υλοποίησης σωστών προτάσεων και επιλογών έχουν οδηγήσει την όλη προσπάθεια σε αποτυχία.

Εκτίμηση της πορείας του σχεδίου

Την υπευθυνότητα για το αποτέλεσμα της απόφασης την έχει βέβαια αυτός που την πήρε την απόφαση. Το αποτέλεσμα της οποιας απόφασης, θα πρέπει να αναλυθεί

προσεκτικά και να υπολογιστεί, για να αποτελέσει την βάση για επόμενες αποφάσεις. Προσεκτικές παρατηρήσεις βοηθούν σε απόκτηση επί πλέον πληροφοριών που στη συνέχεια είναι πολύτιμες για νέες αποφάσεις.

Υπολογισμός οικονομικών αποτελεσμάτων και εκτίμηση αυτών

Ο υπολογισμός των οικονομικών αποτελεσμάτων του συγκεκριμένου σχεδίου παραγωγής και η εκτίμηση τους, έχουν άμεση σχέση με τον σκοπό που αρχικά έθεσε ο manager.

Έλεγχος σχεδίου παραγωγής

Ο έλεγχος αφορά στα αποτελέσματα του εφαρμοζόμενου σχεδίου για να δούμε κατά πόσο έχουν επιτευχθεί οι σκοποί που τέθηκαν αρχικά. Ο έλεγχος του σχεδίου παραγωγής δεν είναι απλά η τήρηση λογαριασμών. Είναι ένα σύστημα που βοηθάει στη διευθέτηση κάθε στιγμή του σχεδίου, έτσι ώστε να μη ξεφύγουμε από τον αρχικό σκοπό. Ο έλεγχος του σχεδίου είναι μία διαρκής διαδικασία που αξιοποιεί την κάθε πληροφορία, γυρίζει σε προηγούμενα στάδια του σχεδιασμού, διορθώνει και προχωρεί. Έτσι, δημιουργείται ένας κύκλος σχεδιασμού-εφαρμογής- συστήματα ελέγχου-τήρησης λογαριασμών, επανεκτίμησης του σχεδίου και εφαρμογής με βάση τις νέες πληροφορίες που έχουμε από τον έλεγχο.

Επομένως, ακόμη και μετά την υλοποίηση της προτεινόμενης λύσης απαιτείται συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος, ώστε να εντοπισθούν τυχόν αλλαγές και βελτιώσεις που μπορούν να γίνουν λόγω νέων δεδομένων, αλλαγών στις επιχειρηματικές παραμέτρους, νέων περιορισμών κ.λ.π.

1.9ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Η δημιουργία και η διαχείριση μιας επιχείρησης είναι ένα περίπλοκο και δύσκολο εγχείρημα που χρειάζεται σωστή προετοιμασία. Ο μεθοδικός σχεδιασμός δεν εγγυάται βέβαια την επιχειρηματική επιτυχία, συμβάλλει όμως στον περιορισμό του ρίσκου και στην αύξηση των πιθανοτήτων για μια επιτυχή και κερδοφόρα επιχείρηση. Το επιχειρηματικό σχέδιο είναι ένα χρήσιμο εργαλείο μέσω του οποίου κάθε επιχειρηματίας μπορεί να αναγνωρίζει και να αξιολογεί τους κινδύνους και να είναι πάντα σε ετοιμότητα να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε κατάσταση ανά πάσα στιγμή.

Η χρησιμότητα του συμβάλλει:

- Στη δομή και στην οργάνωση της επιχείρησης.
- Στη λήψη των αποφάσεων.
- Στην καταγραφή, ανάλυση και κατανόηση της αγοράς, των καταναλωτών και του ανταγωνισμού.
- Στην επίτευξη των στόχων.
- Στη χρηματοοικονομική στήριξη από πιστωτικά ιδρύματα και φορείς.
- Επίσης είναι μια περίληψη και αποτίμηση μιας επιχειρηματικής ιδέας και το γραπτό αποτέλεσμα μιας διαδικασίας σχεδιασμού. Υποχρεώνει τους συμμετέχοντες στην πρόταση να σκεφτούν την επιχειρηματική τους πρόταση με συστηματικό τρόπο, δείχνει τις πιθανότητες επιτυχίας και την ικανότητα του νέου επιχειρηματία να φέρει σε πέρας το έργο του. Αποτελεί δε σε πολλές περιπτώσεις την μόνη χειροπιαστή άποψη μιας νέας επιχείρησης που βρίσκεται στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης της, αποκαλύπτει τυχόν κενά στην γνώση και πρόταση και βοηθάει στην κάλυψη τους, και παρέχει τα μέσα για την εξέταση όλων των πτυχών της νέας επιχείρησης και των συνεπειών μιας σειράς στρατηγικών αποφάσεων σχετικά με την διαχείριση, το μάρκετινγκ, τα οικονομικά και το ανθρώπινο δυναμικό.

Η δομή και τα βασικά χαρακτηριστικά ενός επιχειρηματικού σχεδίου αποσκοπούν ως εξής:

- Να βοηθηθεί ο επιχειρηματίας στη διαπίστωση της εφικτότητας για τη σχεδιαζόμενη επιχειρηματική δραστηριότητα, ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες επιτυχίας.
- Να γράψει ένα πλήρες κείμενο που θα αποτελέσει βάση συζητήσεων με εξωτερικούς συνεργάτες της επιχείρησης, οι οποίοι θα υποστηρίζουν ή θα επενδύσουν σε αυτήν την δραστηριότητα.

- Να δημιουργηθεί ένα εργαλείο που θα επιτρέπει τη συγκριτική διαχρονική ανάλυση και αξιολόγηση των πραγματικών δράσεων και αποτελεσμάτων σε σχέση με τα σχεδιαζόμενα, με σκοπό την παρακολούθηση, τον έλεγχο, τον απολογισμό και την αξιολόγηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας κατά τη φάση της υλοποίησης (Barrow, Brown, 1993).

Το πρώτο και σπουδαιότερο όφελος από ένα επιχειρηματικό σχέδιο είναι ότι δίνει ένα δρόμο για να ακολουθήσουν οι ιθύνοντες της επιχείρησης. Ένα επιχειρηματικό σχέδιο δίνει τα στάδια που δημιουργούν το μέλλον όπως το θέλει ένας επιχειρηματίας. Διαβάζοντας ή ακούγοντας τις λεπτομέρειες του επιχειρηματικού σχεδίου οι επενδυτές θα μπορούν να έχουν πραγματική άποψη για την κατάσταση της επιχειρήσεως εφόσον θα δανείσουν τα χρήματά τους. Και αυτό επειδή οι πιθανοί επενδυτές μπορούν να εξετάσουν έτσι το σχέδιο και να αποκτήσουν μια καλύτερη γνώση της επιχειρήσεως και να καταλάβουν αν η επένδυσή τους αξίζει τον κίνδυνο.

Ένα επιχειρηματικό σχέδιο μπορεί να είναι ένα επικοινωνιακό εργαλείο για την πληροφόρηση του προσωπικού πωλήσεων, των προμηθευτών και άλλων για τις λειτουργίες και τους στόχους της επιχείρησης, ενώ μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη ενός μάρκετινγκ. Μπορεί να κάνει πράξεις τις ιδέες γύρω από τις ανταγωνιστικές συνθήκες και να προωθήσει ευκαιρίες και καταστάσεις που να είναι πλεονεκτικές για την επιχείρηση. Μια τέτοια πρακτική για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο μπορεί να αυξήσει την ικανότητα του μάρκετινγκ να παίρνει σωστές αποφάσεις.

Το επιχειρηματικό σχέδιο εξοικονομεί χρήμα και χρόνο εστιάζοντας τις δραστηριότητες των υπευθύνων της επιχείρησης για μεγαλύτερο έλεγχο στα χρηματοοικονομικά, εμπορικά και επιχειρηματικά γενικώς θέματα.

Πολλοί νομίζουν ότι ορισμένες χρηματοοικονομικές προβλέψεις που αφορούν την επιχείρηση είναι το επιχειρηματικό σχέδιο της. Οι αριθμοί όμως, μερικές φορές, απατούν, ή μπορεί να χρησιμοποιηθούν για να διαστρέψουν τα γεγονότα.

Οι πεπειραμένοι με τα χρηματοοικονομικά γνωρίζουν ότι μια χρηματοοικονομική πρόβλεψη, ανεξάρτητα από το ποσό τίμια και ειλικρινής είναι, δεν αντιπροσωπεύει την πλήρη εικόνα. Συζητήσεις με τους επενδυτές και τους πελάτες δίνουν έμφαση στο πόσο σπουδαία είναι να περιλαμβάνονται μερικά βασικά σημεία στο επιχειρηματικό σχέδιο, όπως είναι η θέση της επιχείρησης στην αγορά, η λεπτομερής περιγραφή του προϊόντος ή της υπηρεσίας, η στρατηγική του μάρκετινγκ, τα σχέδια προωθήσεως και

πωλήσεων και η διευθυντική ομάδα που είναι υπεύθυνη για την χρησιμοποίηση του κεφαλαίου και την καθοδήγηση της επιχείρησης προς την επιτυχία.

Οι πληροφορίες αυτές παρέχουν την απαραίτητη αξιοπιστία για τις χρηματοοικονομικές προβλέψεις. Παρόλα αυτά το χρηματοοικονομικό σχέδιο περιγράφει τη βιωσιμότητα της επιχειρήσεως, είτε αυτή ξεκινά από την αρχή είτε λειτουργεί ήδη. Η θεώρηση του χρηματοοικονομικού σχεδίου δείχνει την προβλεπόμενη απόδοση της επιχείρησης

1.10 ΤΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

Κάθε επιχείρηση αντιμετωπίζει σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό κάποιους κινδύνους³.

Το Επιχειρηματικό Σχέδιο πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους αυτούς, είτε σε χωριστή ενότητα είτε διάσπαρτα, καθώς και να περιέχει λεπτομέρειες για την εξάλειψή τους. Αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένους κινδύνους:

- μείωση της ζήτησης για τα συγκεκριμένα προϊόντα
- αύξηση του αριθμού των ανταγωνιστών
- μείωση των τιμών από τους ανταγωνιστές
- ταμειακά προβλήματα της επιχείρησης
- διακοπή συνεργασίας με βασικούς πελάτες ή με τους κύριους προμηθευτές
- προβλήματα που σχετίζονται με την προμήθεια ή την παραγωγή των προϊόντων
- ενδεχόμενη αποτυχία της διαφημιστικής καμπάνιας

Η ανάπτυξη μίας επιχείρησης, ακόμα και η ικανότητά της να παραμείνει ανταγωνιστική και τελικά να επιβιώσει, εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο αναζητά ιδέες για τη δημιουργία νέων προϊόντων, για τη βελτίωση των υπάρχόντων προϊόντων, ή για την ελαχιστοποίηση του λειτουργικού της κόστους. Η διαδικασία της απόφασης για στρατηγικές επενδύσεις περιλαμβάνει τον εντοπισμό, την

³Aswath Damodaran, Investment valuation: Tools and Techniques for Determining of any Asset, second editini, 2002

αξιολόγηση και την επιλογή μεταξύ εναλλακτικών προγραμμάτων, τα οποία είναι πιθανό να έχουν μεγάλο αντίκτυπο στο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της επιχείρησης.

Επένδυση θεωρείται κάθε τοποθέτηση διαθέσιμων κεφαλαίων της επιχείρησης σε άλλα ενεργητικά στοιχεία, τα οποία προορίζονται να παραμείνουν στην επιχείρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Η απόφαση για μία επένδυση μπορεί να επηρεάσει την επιχείρηση σε τρία επίπεδα, στις δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκεται, δηλαδή τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρει, στο γεωγραφικό χώρο στον οποίο είναι διασπαρμένες οι δραστηριότητές της και στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί.

Είναι φανερό επομένως η ανάγκη η διαδικασία της απόφασης για στρατηγικές επενδύσεις να γίνεται σωστά. Αν η επένδυση αποδειχθεί επιτυχημένη η επιχείρηση θα απολαμβάνει μεγάλα στρατηγικά και λειτουργικά πλεονεκτήματα. Από την άλλη όμως, αν η επένδυση αποδειχθεί λανθασμένη, είτε θα χαθεί μία μεγάλη ευκαιρία για την ανάπτυξη της επιχείρησης, είτε η επιχείρηση θα έχει σπαταλήσει σημαντικούς πόρους χωρίς να αποκομίσει κανένα όφελος (Adler, 2000).

Η αξιολόγηση των επενδύσεων⁴, η είναι μια εξαιρετικά σύνθετη διαδικασία η οποία από τη φύση της εμπεριέχει σημαντικό βαθμό αβεβαιότητας και ρίσκου.

Η *χρηματοοικονομική αξιολόγηση* αποτελεί ένα μικρό μέρος της όλης διαδικασίας, που περιστρέφεται γύρω από την έννοια των ταμειακών ροών της επένδυσης και αποτελεί ένα χρήσιμο αναλυτικό εργαλείο.

Η αξιολόγηση μίας επένδυσης συνολικά βασίζεται στη βαθιά κατανόηση της εταιρίας και του περιβάλλοντός της (αγορά) καθώς και σε θέματα στρατηγικής που η επιχείρηση, με υποκειμενικό τρόπο, θέτει. Για παράδειγμα, η σκοπιμότητα της ανάπτυξης μίας σειράς προϊόντων ή υπηρεσιών νέας γενιάς (π.χ. υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας τρίτης γενιάς) γίνεται με παραδοχές και στρατηγικές θεωρήσεις που δύσκολα τεκμηριώνονται .

⁴N. Σακκας, Αξιολόγηση επενδύσεων, Laboratory of environmental informatics, Κρητη, 2002

Δηλαδή, η χρηματοοικονομική αξιολόγηση αναγκαστικά βασίζεται σε πάρα πολλές οικονομικές, εμπορικές και παραγωγικές παραδοχές. Περιλαμβάνει τις εξής δύο βασικές διαδικασίες, (α) τον εντοπισμό όλων των εσόδων (εισροών) και εξόδων (εκροών), που σχετίζονται με την επένδυση (cash flow analysis) και (β) τη χρήση μεθόδων και κριτηρίων, με βάση τα οποία οι παραπάνω εισροές και εκροές να μπορούν να αξιολογούνται (capital budgeting decision methods).

Η πρώτη διαδικασία, του εντοπισμού των αναμενόμενων εσόδων και εξόδων της επένδυσης, είναι η περισσότερο δύσκολη, εμπεριέχει τη μεγαλύτερη αβεβαιότητα για τα συμπεράσματα της αξιολόγησης και εμπλέκει άτομα ποικίλων εξειδικεύσεων, προκειμένου να σχεδιαστούν οι απαραίτητες «υποθέσεις εργασίας». Η δεύτερη διαδικασία έχει ένα αναλυτικό χαρακτήρα, που σκοπό έχει την επεξεργασία των δεδομένων και των παραδοχών της πρώτης φάσης. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η χρηματοοικονομική αξιολόγηση μίας επένδυσης βοηθά και δεν καθορίζει τη λήψη της σχετικής επιχειρηματικής απόφασης.

1.11Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΕΩΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Όταν μία επιχείρηση εξετάζει την περίπτωση ανάληψης ενός επενδυτικού προγράμματος, θα πρέπει να πάρει δύο είδη αποφάσεων:

(α) η πρώτη αναφέρεται στο ένα αποδεχτεί ή απορρίψει το επενδυτικό πρόγραμμα, και

(β) η δεύτερη στον τρόπο χρηματοδότησης του επενδυτικού προγράμματος.

Η διαδικασία λήψης της απόφασης για μια στρατηγική επένδυση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που συναντά κανείς στη διαδικασία μίας ανάλυσης κόστους – οφέλους. Τα τέσσερα στάδια μια τέτοιας διαδικασίας περιλαμβάνουν τον εντοπισμό εναλλακτικών επενδύσεων, την ποσοτική ανάλυση των αθροιστικών ταμειακών ροών, την ποιοτική ανάλυση στοιχείων που δεν εμπεριέχονται στις ταμειακές ροές και την τελική απόφαση αποδοχής ή απόρριψης της επένδυσης. Τα τέσσερα αυτά

στάδια είναι αλληλένδετα και δεν θα πρέπει να υπάρχει απόφαση χωρίς την εξέταση κάποιου από αυτά.

Ο εντοπισμός εναλλακτικών επενδύσεων σχετίζεται με τις ανάγκες που έχει η επιχείρηση και οι οποίες επιβάλλεται να ικανοποιηθούν, προκειμένου να ενισχυθεί η θέση της σε σχέση με τον ανταγωνισμό.

Οι επενδύσεις σε μια οικονομία διακρίνονται σε ιδιωτικές και δημόσιες ανάλογα με το φορέα (ιδιωτικό ή δημόσιο) και το σκοπό (κέρδος ή κοινωνική ωφέλεια).

Ιδιωτικές επενδύσεις

Οι ιδιωτικές επενδύσεις χρηματοδοτούνται συνήθως με αυτοχρηματοδότηση, αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ή δανεισμό και περιλαμβάνουν δαπάνες για κατοικίες, πάγιες εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων και αύξηση των αποθεμάτων των επιχειρήσεων.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις παγίων κεφαλαιουχικών αγαθών είναι εκείνες οι οποίες έχουν μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη και τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας.

Δημόσιες επενδύσεις

Οι δημόσιες επενδύσεις (δρόμοι, σχολεία, νοσοκομεία, έργα υποδομής κλπ) χρηματοδοτούνται με εσωτερικό ή εξωτερικό δανεισμό, φορολογίες και αυτοχρηματοδότηση (από τις κατασκευαστικές εταιρείες οι οποίες εισπράττουν τέλη από τους χρήστες των έργων υποδομής, π.χ. αεροδρόμια, μετρό, εθνικούς δρόμους, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που καθορίζεται από τη σύμβαση με το δημόσιο).

Συνήθως διακρίνονται σ' εκείνες της κεντρικής διοίκησης (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων) και των ΔΕΚΟ.

Σε ορισμένες περιπτώσεις όμως, στις δημόσιες επενδύσεις, περιλαμβάνονται μόνον εκείνες της κεντρικής διοίκησης, ενώ οι επενδύσεις των ΔΕΚΟ θεωρούνται ιδιωτικές

επενδύσεις. Αυτό συμβαίνει γιατί οι επενδύσεις των ΔΕΚΟ υποτίθεται ότι αποφασίζονται με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια όπως οι ιδιωτικές επενδύσεις, ενώ εκείνες της κεντρικής διοίκησης (κρατικός προϋπολογισμός) με κοινωνικά και πολιτικά κριτήρια.

Οι επενδύσεις, επίσης, διακρίνονται σε καθαρές και ακαθάριστες επενδύσεις. Οι τελευταίες περιλαμβάνουν και τις αποσβέσεις, ενώ οι καθαρές επενδύσεις την καθαρή προσθήκη στο κεφάλαιο και τα αποθέματα προϊόντων στην οικονομία.

Οι οργανισμοί-επιχειρήσεις διαθέτουν πόρους για επενδύσεις, οι οποίες εμπίπτουν σε τρεις γενικότερες κατηγορίες⁵:

-Επενδύσεις για **αντικαταστάσεις και βελτιώσεις παγίων**, τα οποία έχουν απαξιωθεί. Η αρχική ιδέα για τέτοιου είδους επενδύσεις προέρχεται συνήθως από τα άτομα που χρησιμοποιούν τα συγκεκριμένα πάγια στοιχεία και μπορούν να αντιληφθούν άμεσα τα προβλήματα τους.

-Επενδύσεις για **επέκταση των δραστηριοτήτων** μίας επιχείρησης, είτε για την ικανοποίηση των αυξανόμενων αναγκών της αγοράς είτε για αύξηση του μεριδίου αγοράς. Η ιδέα για αυτές τις επενδύσεις παρουσιάζεται από ευκαιρίες που προσφέρει το εξωτερικό περιβάλλον και συνήθως προέρχεται από στελέχη της ανώτατης διοίκησης.

-Επενδύσεις που αφορούν **στρατηγικές κινήσεις** της εταιρίας. Οι επενδύσεις αυτές εξετάζονται σε βάθος μίας και ουσιαστικά αφορούν στην επιβίωση της επιχείρησης. Η ιδέα προέρχεται από στελέχη της ανώτατης διοίκησης.

Από τη στιγμή που το στάδιο εντοπισμού της ιδέας έχει ολοκληρωθεί, τα εναλλακτικά επενδυτικά προγράμματα θα πρέπει να εξεταστούν σε σχέση με την οικονομική και μη επίδραση που θα έχουν στον οργανισμό αν εφαρμοστούν.

⁵Hilton R.W., M.W. Maher, F.H. Selto, (2000), "Cost Management: Strategies for Business Decisions", 1 st Edition, McGraw – Hill

Για την εξέταση των οικονομικών επιπτώσεων, είναι απαραίτητη η συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά τόσο με το κόστος της επένδυσης, όσο και με τα οικονομικά οφέλη που θα συνεπάγεται η επιτυχημένη εφαρμογή της. Τα οικονομικά αρχεία της εταιρίας για επενδύσεις του παρελθόντος και οι συζητήσεις με το αρμόδιο προσωπικό της επιχείρησης είναι χρήσιμα για επενδύσεις που αφορούν βελτιώσεις και αντικαταστάσεις παγίων στοιχείων ή επέκταση του οργανισμού.

Παρόλα αυτά, όταν πρόκειται για επενδύσεις στρατηγικής σημασίας, λόγω της δυσκολίας τους και του γεγονότος ότι συμβαίνουν μόνο μια φορά, οι πληροφορίες αυτές είναι ελάχιστος σημασίας και θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, προκειμένου να μπορέσουν να συγκεντρωθούν τα απαραίτητα στοιχεία. Είναι αναγκαίο να μελετηθούν οι συνθήκες της αγοράς και οι κινήσεις των ανταγωνιστών προκειμένου να βεβαιωθούν τα στελέχη ότι η επένδυση θα είναι προς το συμφέρον της επιχείρησης και να συγκριθούν τα πιθανά οφέλη που θα επιφέρει η επιτυχημένη εφαρμογή της σε αντιπαράθεση με τα οφέλη των εναλλακτικών σχεδίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

2.1 Η ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Ρευστότητα στα οικονομικά είναι η ικανότητα ταχείας μεταπώλησης ενός στοιχείου ενεργητικού με αμελητέα μεταβολή στην τιμή του και με ελάχιστη απώλεια στην αξία του. Το χρήμα είναι γενικά το πιο «ρευστό» στοιχείο ενεργητικού και μπορεί να χρησιμοποιείται άμεσα, ανά πάσα στιγμή, για πραγματοποίηση οικονομικών συναλλαγών όπως οι αγορές, οι πωλήσεις και οι πληρωμές οφειλών.

Ως δείκτη της οικονομικής δυνατότητας ενός φυσικού ή νομικού προσώπου ή επιχείρησης να πραγματοποιεί πληρωμές και να καλύπτει τις άμεσες υποχρεώσεις του, με τον όρο ρευστότητα εννοούμε τα ρευστά διαθέσιμα. Δηλαδή το σύνολο των στοιχείων ενεργητικών που μπορούν άμεσα να χρησιμοποιηθούν για πληρωμές, όπως τα μετρητά σε χαρτονόμισμα (στο ταμείο), τα μετρητά σε τραπεζικούς λογαριασμούς, ο τρέχων λογαριασμός σε ταχυδρομικό ταμιευτήριο, τα βραχυπρόθεσμα χρεόγραφα και οι εμπορεύσιμοι τίτλοι, τα συναλλαγματικά γραμμάτια, οι επιταγές και γενικά τα εύκολα ρευστοποιήσιμα στοιχεία από το τρέχον ενεργητικό.

Υπό αυτή τη δεύτερη πιο συγκεκριμένη έννοια η ρευστότητα (liquidity) διαφέρει και δεν πρέπει να συγχέεται με τη φερεγγυότητα ή αξιόχρεο (solvency). Η φερεγγυότητα αφορά την επάρκεια του τρέχοντος ενεργητικού μέσα σε μια χρήση (σε ένα έτος) να καλύψει τις τρέχουσες υποχρεώσεις σε μία χρήση, και όχι τα «στιγμιαία» ρευστά διαθέσιμα. Είναι δυνατόν ένα πρόσωπο ή επιχείρηση να είναι αξιόχρεο αλλά κάποια δεδομένη στιγμή να έχει πρόβλημα ρευστότητας, ή και το αντίστροφο. Για παράδειγμα όταν έχει στο ενεργητικό του στοιχεία που μπορεί να εισπράξει αργότερα εντός της χρήσης, δηλαδή του οφείλουν χρήματα, αλλά δεν διαθέτει τη δεδομένη στιγμή αρκετά μετρητά (και αντίστροφα)⁶.

⁶<https://el.wikipedia.org/wiki/>

Ρευστότητα επίσης είναι η ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις πληρωμές της⁷.

Οι δείκτες ρευστότητας αναφέρονται στο ύψος και τις σχέσεις των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων που επίκειται η λήξη τους, και στα κυκλοφοριακά στοιχεία του ενεργητικού, τα οποία υποτίθεται ότι αποτελούν την πηγή από την οποία θα ικανοποιηθούν οι υποχρεώσεις. Ο προσδιορισμός της ρευστότητας συνδέεται με την μελέτη του καθαρού κεφαλαίου κίνησης.

Δημιουργούνται ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν .

1. Θα πληρωθούν έγκαιρα τα τρέχοντα χρέη ;
2. Η Διοίκηση χρησιμοποιεί αποτελεσματικά το Κεφάλαιο Κίνησης ;
3. Το ύψος του κεφαλαίου κίνησης είναι ικανοποιητικό, υπερβολικό ή ανύπαρκτο;
4. Η επιχείρηση έχει ευνοϊκή πιστοληπτική διαβάθμιση από τρίτους ;
5. Η τρέχουσα χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης παρουσιάζει βελτίωση ;

Η τρέχουσα Χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης είναι ισχυρή όταν είναι σε θέση να :

- Ικανοποιεί τις βραχυχρόνιες απαιτήσεις των πιστωτών της όταν γίνονται απαιτητές.
- Διατηρεί επαρκές Κεφάλαιο Κίνησης.
- Καταβάλλει τους τρέχοντες Τόκους και τα Μερίσματα.
- Διατηρεί ευνοϊκή πιστοληπτική διαβάθμιση από τρίτους

2.1.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

1. ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

- Πώς αποτιμήθηκαν ;
- Μέθοδοι και Τακτική αποτίμησης
- Κατά πόσο αυτά είναι ρευστοποιήσιμα ; (παλιά, απαξιωμένα)
- Με ποια ταχύτητα ρευστοποιούνται ; (κυκλοφοριακή ταχύτητα)

⁷www.specisoft.gr/home/news/docs/arthro_refstotita_epix.pdf

2. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

-Κατά ποιο μέρος είναι ασφαλείς ;

-Πόσο εύκολα εισπράττονται ;

-Πόσο αληθινά είναι ;

3. ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΠΕΛΑΤΩΝ

-Κατά πόσο αποτελούν υποχρέωση προς πληρωμή ;

4. ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

-Κατά πόσο αποτελούν απαίτηση προς είσπραξη ;

5. ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΤΕΑ

-Αφού αποτελούν οφειλές προς Μετόχους – Ιδιοκτήτες , κατά πόσο θεωρούνται βραχυχρόνια χρέη επιδρώντα στην ρευστότητα;

2.1.2 ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Η ρευστότητα αποτελεί σημαντικό παράγοντα Σταθερότητας και προόδου για κάθε Επιχείρηση .

- Υπερβολική Ρευστότητα : βλάπτει την Αποδοτικότητα
- Ανεπαρκής Ρευστότητα : επιφέρει ταμιακή στενότητα ικανή να οδηγήσει σε αποσύνθεση.

1. ΑΥΞΗΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

- Αύξηση Κεφαλαίου με εισφορά μετρητών
- Εκποίηση Παγίων και αποθεμάτων
- Μακροχρόνιος Δανεισμός

2. ΜΕΙΩΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

- Αντίθετες κινήσεις από την αύξηση

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

1. Η αύξηση του Κεφαλαίου πιθανόν θα είναι επωφελής όταν δεν μειώσει το μέγεθος συμμετοχής των ιδιοκτητών.

2. Η εκποίηση των παγίων και αποθεμάτων είναι επωφελής όταν αυτά πλεονάζουν.
3. Ο μακροχρόνιος δανεισμός να έχει ευνοϊκούς όρους⁸.

2.2 Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Κατά την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και των επιχειρήσεων, θα πρέπει να χρησιμοποιούμε τα προεξοφλητικά επιτόκια που αντανακλούν την επικινδυνότητα των ταμειακών ροών⁹.

Ειδικότερα, το κόστος του χρέους πρέπει να ενσωματώσει μια αφερεγγυότητα για την εξάπλωση κινδύνου αθέτησης του χρέους και το κόστος του κεφαλαίου πρέπει να περιλαμβάνει ένα ασφάλιστρο κινδύνου για τον κίνδυνο μετοχικών τίτλων.

Στα χρηματοοικονομικά ο ορισμός μας του κινδύνου είναι τόσο διαφορετικός και ευρύτερος. Κίνδυνος, όπως το βλέπουμε, αναφέρεται στην πιθανότητα ότι θα λάβουμε μια απόδοση μιας επένδυσης που είναι διαφορετική από την απόδοση που αναμένεται να κάνει. Έτσι, ο κίνδυνος δεν περιλαμβάνει μόνο τα κακά αποτελέσματα, δηλαδή, οι αποδόσεις που είναι χαμηλότερες από ό, τι αναμενόταν, αλλά επίσης καλά αποτελέσματα, δηλαδή, οι αποδόσεις που είναι υψηλότερες από ό, τι αναμενόταν. Στην πραγματικότητα, μπορούμε να αναφερθούμε στην προηγούμενη ως κίνδυνο πτώσης και στο τελευταίο ως ανοδικό κίνδυνο αλλά θεωρούμε τόσο κατά τη μέτρηση του κινδύνου.

Σε οικονομικούς όρους, που ονομάζουμε τον κίνδυνο να είναι «κίνδυνος» και την ευκαιρία να «αναμενόμενη απόδοση».

Αυτό που κάνει τη μέτρηση του κινδύνου και την προσδοκώμενη απόδοση τόσο δύσκολη είναι ότι μπορεί να ποικίλει ανάλογα με την προοπτική του οποίου έχουμε υιοθετήσει.

⁸www.specisoft.gr/home/news/docs/arthro_refstotita_epix.pdf

⁹ Aswath Damodaran, Investment valuation: Tools and Techniques for Determining of any Asset, second editini, 2002

Οι επενδυτές που αγοράζουν περιουσιακά στοιχεία αναμένουν να αποκομίσουν κέρδη κατά τη χρονική περίοδο που έχουν στην κατοχή τους το περιουσιακό στοιχείο. Οι πραγματικές αποδόσεις τους κατά την περίοδο της εκμετάλλευσης μπορεί να είναι πολύ διαφορετικές από τις αναμενόμενες αποδόσεις και αυτή είναι η διαφορά ανάμεσα στην πραγματική και αναμενόμενη απόδοση που είναι η πηγή του κινδύνου¹⁰.

Εκτός από την αναμενόμενη απόδοση, ο επενδυτής πρέπει να εξετάσει τα ακόλουθα.

Πρώτον, σημειώνουμε ότι οι πραγματικές αποδόσεις, σε αυτή την περίπτωση, είναι διαφορετικές από την αναμενόμενη απόδοση. Η εξάπλωση των πραγματικών αποδόσεων γύρω από την αναμενόμενη απόδοση μετράται με την διακύμανση ή την τυπική απόκλιση της κατανομής. Όσο μεγαλύτερη είναι η απόκλιση των πραγματικών αποδόσεων από τις αναμενόμενες αποδόσεις, τόσο μεγαλύτερη είναι η διακύμανση.

Δεύτερον, η προκατάληψη απέναντι στη θετική ή αρνητική απόδοση αντιπροσωπεύεται από την ασυμμετρία της κατανομής.

Διαφοροποιημένοι και μη διαφοροποιημένοι κίνδυνοι

Αν και υπάρχουν πολλοί λόγοι όπου οι πραγματικές αποδόσεις ενδέχεται να διαφέρουν από τις αναμενόμενες αποδόσεις, μπορούμε να ομαδοποιήσουμε τους λόγους σε δύο κατηγορίες: για τη συγκεκριμένη επιχείρηση και σε όλη την αγορά. Οι κίνδυνοι που προκύπτουν από δράσεις για τη συγκεκριμένη επιχείρηση επηρεάζουν μία ή μερικές επενδύσεις, ενώ ο κίνδυνος που προκύπτει από λόγους σε όλη την αγορά επηρεάζει πολλές ή όλες τις επενδύσεις. Η διάκριση αυτή είναι κρίσιμη για τον τρόπο που αξιολογούν τον κίνδυνο όσον αφορά τη χρηματοδότηση.

¹⁰ Aswath Damodaran, Investment valuation: Tools and Techniques for Determining of any Asset, second editini, 2002

Όταν ένας επενδυτής αγοράζει μετοχές ή παίρνει θέση σε μετοχές σε μια εταιρεία, αυτός ή αυτή είναι εκτεθειμένη σε πολλούς κινδύνους. Κάποιοι κίνδυνοι μπορεί να επηρεάσουν μόνο μία ή λίγες επιχειρήσεις και δεν είναι αυτός ο κίνδυνος που έχουμε κατηγοριοποιήσει ως εταιρεία-ειδικός κίνδυνος. Μέσα σε αυτή την κατηγορία, θα εξετάσει ένα ευρύ φάσμα κινδύνων, αρχής γενομένης με τον κίνδυνο που μια επιχείρηση μπορεί να υποτιμήσει τη ζήτηση για ένα προϊόν από τους πελάτες της καλούμε αυτόν τον κίνδυνο του έργου¹¹.

Υπάρχει άλλος κίνδυνος που είναι πολύ πιο διαδεδομένος και επηρεάζει πολλές, αν όχι όλες τις επενδύσεις. Για παράδειγμα, όταν αυξάνονται τα επιτόκια, όλες οι επενδύσεις επηρεάζονται αρνητικά, αν και σε διαφορετικό βαθμό. Ομοίως, όταν η οικονομία εξασθενεί, όλες οι επιχειρήσεις αισθάνονται τα αποτελέσματα, αν και κυκλικές επιχειρήσεις (όπως αυτοκίνητα, χάλυβα και στέγαση) μπορεί να το αισθάνονται περισσότερο. Εμείς ονομάζουμε αυτόν τον κίνδυνο αγοράς του κινδύνου.

Τέλος, υπάρχουν κίνδυνοι που εμπίπτουν σε μια γκριζα ζώνη, ανάλογα με το πόσο πολλά περιουσιακά στοιχεία επηρεάζουν. Για παράδειγμα, όταν το δολάριο ενισχύεται έναντι των άλλων νομισμάτων, έχει σημαντικές επιπτώσεις για τις αποδοχές και τις αξίες των επιχειρήσεων με διεθνείς δραστηριότητες. Αν οι περισσότερες επιχειρήσεις της αγοράς έχουν σημαντικές διεθνείς δραστηριότητες, θα μπορούσε κάλλιστα να χαρακτηριστεί ως κίνδυνο αγοράς. Εάν μόνο μερικοί το κάνουν, θα ήταν πιο κοντά στην εταιρεία-ειδικός κίνδυνος.

¹¹Γ. Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Αποφάσεις Χρηματοδοτήσεων, INTERBOOKS, 2002

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Η φορολογία είναι η επιβολή υποχρεωτικών φόρων υπέρ του κράτους. Τα κρατικά έσοδα μέσω των υποχρεωτικών φόρων των φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων αποτελούν στη σύγχρονη οικονομία την σημαντικότερη πηγή των δημοσίων εσόδων.

Ο αντικειμενικός σκοπός της φορολογίας είναι τριπλός: αφενός μεν η χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, κατά την δημοσιονομική πολιτική, αφετέρου η ενίσχυση ή σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης, που αφορά την οικονομία γενικότερα, και τέλος η ανακατανομή του πλούτου που αφορά την κοινωνική οικονομία για άμβλυνση των ανισοτήτων. Η εισοδηματική πολιτική (το κόστος εκτέλεσης του κυβερνητικού έργου) στηρίζεται ακριβώς στους πόρους που αποκομίζει το κράτος με τη φορολογική πολιτική που αποφασίζει να εφαρμόσει. Οι υποχρεωτικές εισφορές ονομάζονται συνήθως *φόροι*.

Η φορολογία αποτελεί μια σημαντική δραστηριότητα των δημόσιων φορέων σε όλες τις χώρες του κόσμου, και ιδιαίτερα στις περισσότερο ανεπτυγμένες, αφού εξασφαλίζει συνήθως περισσότερο από το 90% των εσόδων τους. Για το λόγο αυτό αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό αντικείμενο μελέτης, με το οποίο ασχολούνται τόσο η οικονομική, όσο και άλλες επιστήμες, όπως π.χ. η νομική επιστήμη, η πολιτική επιστήμη, η διοικητική επιστήμη κ.ά.¹².

Ο φόρος αποτελεί κατά κανόνα χρηματική παροχή των πολιτών προς το κράτος .

Η αγοραστική αυτή δύναμη η οποία μεταβιβάζεται από τους πολίτες στο κράτος ή από την ιδιωτική στην δημόσια οικονομία αποτελεί επιβάρυνση του φορολογούμενου κατά το ποσό που αφαιρείται από το εισόδημα του.

¹²<https://el.wikipedia.org/wiki/Φορολογία>

Ο φόρος είναι έσοδο του κράτους το οποίο και χρησιμοποιεί για δημόσιες δαπάνες και με κατάλληλη πολιτική μπορεί να αυξήσει το κοινωνικό εισόδημα.

Η παροχή του φορολογούμενου δεν αντιστοιχεί σε μία ειδική αντιπαροχή που προσφέρεται από το κράτος στους φορολογούμενους πολίτες. Στην έννοια του φόρου υπάρχει η ιδέα του νομικού καταναγκασμού γιατί το κράτος επιβάλλει το φόρο μονομερώς χωρίς δηλαδή ειδική αντιπαροχή.

Ο φόρος επιβάλλεται και εισπράττεται βάση κανόνων οι οποίοι είναι προκαθορισμένοι και όχι κατ' αυθαίρετο τρόπο από τις δημόσιες υπηρεσίες. Έχει γίνει συνταγματική αρχή και υπάρχει σε όλα τα Συντάγματα των σύγχρονων Κρατών. Με τα έσοδα από τη φορολογία αντιμετωπίζονται δαπάνες γενικής ωφέλειας και όχι δαπάνες συγκεκριμένων ατόμων ή δαπάνες μη δημοσίου συμφέροντος.

3.2 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Ο κυριότερος σκοπός της φορολογίας είναι η συγκέντρωση των απαραίτητων κρατικών εσόδων μέσω της φορολογίας των φυσικών και νομικών προσώπων για τον προϋπολογισμό των κρατικών δαπανών. Αυτό θα το καταφέρει με τους πόρους που θα αποκομίσει το κράτος από την φορολογική πολιτική που θα αποφασίσει να εφαρμόσει.

Ακόμα, η φορολογία μπορεί να εκπληρώσει και κοινωνικό σκοπό ανάλογα την πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτό το επιδιώκει με κάποιες φορολογικές μεταρρυθμίσεις που έχουν σαν στόχο να ελαφρύνουν τους οικονομικά χαμηλόμισθους και να επιβαρύνουν τους υψηλόμισθους.

Ένας τελευταίος και εξίσου σημαντικός σκοπός της φορολογίας είναι ο οικονομικός. Η κυβέρνηση οφείλει σε περιόδους οικονομικής κρίσης να συγκρατήσει τον πληθωρισμό. Ένα παράδειγμα για τη καλύτερη κατανόηση είναι όταν η τιμή διάφορων προϊόντων ευρείας κατανάλωσης αυξάνονται, το κράτος θα πρέπει να παρέμβει έτσι ώστε να μειώσει τους φόρους αυτών των προϊόντων.

Δηλαδή, πιο αναλυτικά, οι κυριότεροι λόγοι επιβολή της φορολογίας είναι οι εξής:

Ταμειευτική λειτουργία:

Ο φόρος αποτελεί το κυριότερο μέσο χρηματοδότησης του δημοσίου, γι' αυτό ένας από τους βασικούς σκοπούς της πολιτείας είναι η εξασφάλιση της επάρκειας των φορολογικών εσόδων, προς κάλυψη των δημόσιων δαπανών. Στην ουσία, σκοπός του φόρου είναι η ανακατανομή των παραγωγικών πόρων της οικονομίας μεταξύ του ιδιωτικού και Δημόσιου τομέα και μάλιστα η αφαίρεση παραγωγικών πόρων από τον ιδιωτικό τομέα και μεταφορά στο Δημόσιο τομέα για την παραγωγή δημόσιων αγαθών, προοριζόμενων για την ικανοποίηση αναγκών του κοινωνικού συνόλου.

Οικονομική λειτουργία:

Πολλές φορές ο φόρος χρησιμοποιείται και ως μέσο άσκησης οικονομικής πολιτικής για τον επηρεασμό της οικονομικής δραστηριότητας. Η δημόσια οικονομία λαμβάνει μέτρα, μέσω των οποίων επιδιώκεται η δίκαιη κατανομή του εθνικού εισοδήματος, η ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη, θεσπίζει φορολογικά μέτρα για την ανάπτυξη υποβαθμισμένων περιοχών της επικράτειας, επιβάλλει δασμούς στα εισαγόμενα είδη για την προστασία της εγχώριας βιομηχανίας.

Κοινωνική λειτουργία:

Με το φόρο επιδιώκεται η πραγματοποίηση διαφόρων κοινωνικών σκοπών, με τον κυριότερο να είναι η μείωση της οικονομικής ανισότητας των πολιτών. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού η δημόσια οικονομία λαμβάνει τα ακόλουθα μέτρα:

1. Καθορίζει προοδευτικό συντελεστή για το φόρο εισοδήματος, έτσι ώστε το μέγεθος του καταβαλλόμενου φόρου να είναι μεγαλύτερο για τις ιδιωτικές οικονομίες που έχουν μεγαλύτερο εισόδημα και χαμηλότερο για τις οικονομίες που έχουν μικρό εισόδημα.

2. Επιβάλλει φόρο με προοδευτικό συντελεστή στην περιουσία των ιδιωτικών οικονομικών.

3. Απαλλάσσει ή επιβαρύνει με χαμηλό συντελεστή τα είδη πρώτης ανάγκης και επιβαρύνουν με υψηλό συντελεστή τα είδη πολυτελείας.

4. Απαλλάσσει πολλές φορές τις μικρές επιχειρήσεις από τον ΦΠΑ, έτσι ώστε να παράγουν με χαμηλότερο κόστος.

3.3 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Ο φόρος επιβάλλεται από το κράτος για να μπορέσει να καλύψει τα έσοδα που χρειάζεται κάθε οικονομικό έτος. Έχει υπολογιστεί ότι ένα μεγάλο ποσοστό των κρατικών εσόδων προέρχεται από την άμεση και έμμεση φορολογία, και για αυτό τον λόγο την καθιστά να είναι μια από τις βασικότερες και σοβαρότερες επιβαρύνσεις των πολιτών, με αποτέλεσμα να πρέπει να επιβάλλεται και να εισπράττεται με βάση κάποιους νομικούς κανόνες.

Για αυτό τον λόγο στο σύνταγμα κυρίως του 1952 καθώς και αυτό του 1975 συμπεριέλαβαν στα κείμενα τους διατάξεις από τις οποίες απορρέουν ορισμένες αρχές που αναφέρονται στη φορολογία. Έτσι, οι διατάξεις του Συντάγματος του 1975 ορίζουν τις γενικές αρχές της φορολογίας και είναι οι εξής:

1) Ο κανόνας της καθολικότητας του φόρου

Σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σε όλους τους πολίτες, ακόμα και στους αλλοδαπούς που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα. Η απαλλαγή από την φορολογία των μικρών εισοδημάτων δεν έρχεται σε αντίθεση με τον κανόνα της καθολικότητας, επειδή η διαφορά των εσόδων από τη φορολόγηση των μικρών εισοδημάτων σε σχέση με τα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου είναι πολύ μικρή και επί πλέον το ίδιο το κράτος αργότερα θα χρειαστεί να ενισχύσει οικονομικά τους μικροεισοδηματίες.

2) Ο κανόνας της παραγωγικότητας του φόρου

Αυτός ο κανόνας εξυπηρετεί τον ταμειυτικό σκοπό της φορολογίας. Ο φόρος είναι παραγωγικός όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Όταν οι νόμοι είναι σαφείς και δεν μεταβάλλονται συχνά
- Όταν δεν καθιερώνει απαλλαγές.
- Όταν η είσπραξη του φόρου γίνεται με όσον το δυνατόν λιγότερα έξοδα, και
- Όταν το ποσοστό δεν είναι υπερβολικό, με αποτέλεσμα να αναγκάσει τον φορολογούμενο να φοροδιαφύγει.

3) Ο κανόνας της βεβαιότητας και της σταθερότητας.

Αν οι νόμοι είναι κατανοητοί και δεν αλλάζουν συχνά, τότε ο φορολογούμενος μπορεί να

γνωρίζει εκ των προτέρων πόσο είναι το συνολικό ποσό του φόρου που του αναλογεί.

4) Ο κανόνας της καταλληλότητας του φόρου

Ο φόρος πρέπει να είναι κατάλληλος από άποψη χρόνου, τόπου, και τρόπου πληρωμής. χρόνος πληρωμής πρέπει να είναι εκείνος που διευκολύνει τον φορολογούμενο. Ο τόπος πληρωμής πρέπει να είναι ο τόπος της επαγγελματικής εγκατάστασης του φορολογουμένου ή ο τόπος διαμονής. Ως τρόπος πληρωμής θα πρέπει να παρέχεται κάθε δυνατή διευκόλυνση.

5) Ο κανόνας του ελάχιστου ορίου συντήρησης

Για κάθε φορολογούμενο θα πρέπει να υπάρχει έναν όριο το οποίο θεωρείται ότι καλύπτει τις απαραίτητες ανάγκες του φορολογούμενου αλλά και της οικογενείας του. Αυτό ονομάζεται αφορολόγητο και προσδιορίζεται από το υπουργείο οικονομικών όταν τροποποιείτε ο φορολογικός νόμος.

6) Ο κανόνας της απλότητας του φόρου

Σύμφωνα με αυτόν τον κανόνα, η φορολογική νομοθεσία πρέπει να είναι απλή, κατανοητή και να γίνεται συχνά κωδικοποίηση των φορολογικών διατάξεων. Με αυτόν τον τρόπο θα βελτιώνονται οι σχέσεις μεταξύ των φορολογούμενων και των υπαλλήλων της ΔΟΥ.

7) Ο κανόνας αποφυγής διπλής φορολογίας

Το φορολογικό σύστημα πρέπει να αποφεύγει την διπλή φορολόγηση γιατί αυτή οδηγεί σε φοροδιαφυγή, εξασθενεί την επιχειρηματική προσπάθεια με αποτέλεσμα να δημιουργούνται φορολογικές ανισότητες. Για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης υπάρχουν οι παρακάτω μέθοδοι:

- Η μέθοδος της έκπτωσης του φόρου.
- Η μέθοδος της εξαίρεσης ή της απαλλαγής.
- Η μέθοδος της διαίρεσης ή της κατανομής.

8) Ο κανόνας του διαφορισμού των εισοδημάτων

Έστω ότι υπάρχουν δύο φορολογούμενοι, ο ένας φορολογούμενος πραγματοποιεί εισόδημα από κεφάλαιο και ο άλλος από προσωπική εργασία. Μεγαλύτερη φοροδοτική ικανότητα θα έχει εκείνος που απέκτησε το εισόδημα από κεφάλαιο. Αυτό σημαίνει ότι αν στους δυο αυτούς φορολογούμενους αφαιρεθεί τι ίδιο ποσό φόρου, τότε εκείνος που θα αισθανθεί περισσότερο το φορολογικό βάρος θα είναι

εκείνος που απέκτησε εισόδημα με προσωπική εργασία έναντι αυτού που το απέκτησε από το κεφάλαιο.

3.4 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η φορολογία φαίνεται να ξεκίνησε από την αρχαιότητα ως υποχρέωση ανθρώπων να καταβάλλουν αντικείμενα ή προϊόντα αξίας σε άρχοντες ή κράτη. Συνήθως σε κάθε περιοχή υπήρχε ένας άρχοντας με στρατιωτική, πολιτική εξουσία ή ήταν απλά ένας γαιοκτήμονας στον οποίο αποδίδονταν οι εισφορές, και αυτός με τη σειρά του τις έστελνε στην ανώτατη κρατική αρχή. Άλλο αξιοσημείωτο φαινόμενο της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα είναι η παροχή υπηρεσιών από τους άρχοντες με αντάλλαγμα το δικαίωμα της είσπραξης των φόρων μιας επαρχίας για δικό τους όφελος. Στον ελλαδικό χώρο επί Βυζαντίου παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι εισφορές να καταβάλλονται στην κοινότητα αντί για κάποιο άρχοντα και αυτή με τη σειρά της να αποδίδεται στο κράτος¹³.

Ιστορικά υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο φορολογούμενος δεν είναι ένας πολίτης ή *περίοικος* (κάτοικος χωρίς πολιτικά δικαιώματα) μιας περιοχής, αλλά ένα ολόκληρο κράτος. Σε αυτές τις περιπτώσεις ένα αναγνωρισμένο κράτος καταβάλλει υποχρεωτική εισφορά σε ένα άλλο μετά από σχετική συνθήκη που έχει υπογραφθεί. Αυτό συνέβη στο Μεσαίωνα, όπου σλαβικά κράτη πλήρωναν στο Βυζάντιο φόρο, ενώ το ίδιο σε άλλες ιστορικές περιόδους πλήρωνε φόρο στην Περσία και την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η φορολογία στην αρχαιότητα και το Μεσαίωνα ίσως συνδέθηκε με τη στρατιωτική κατάκτηση ή πολιτική κτήση όπως υποδηλώνει η χαρακτηριστική φράση *φόρος υποτελείας*.

Οι υποχρεωτικές εισφορές αρχικά ήταν ένα μέρος της σοδειάς, όπως συνέβαινε στην αρχαία Αίγυπτο και αργότερα αντικαταστάθηκαν με χρήματα μετά την εφεύρεσή του. Ωστόσο, ο υπολογισμός της υποχρεωτικής καταβολής εξακολουθούσε να γίνεται με

¹³<https://el.wikipedia.org/wiki/Φορολογία>

βάση την έκταση των κτημάτων του φορολογούμενου μέχρι και μετά τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία σε πολλά κράτη.

Η φορολογία δεν είναι πάντα η μοναδική πηγή εσόδων ενός κράτους, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου το κράτος ελέγχει μερικά μονοπώλια ως κύρια ή συμπληρωματική πηγή εσόδων, όπως συνέβη επί Όθωνα στην Ελλάδα όπου το κράτος είχε τον έλεγχο ορυχείων της Χαλκιδικής. Εκτός από τους φόρους ένα κράτος μπορεί να επιβάλλει εισφορές και σε εμπορικές συναλλαγές που γίνονται μέσα σε αυτό, ακόμα και όταν οι συναλλασσόμενοι δεν είναι πολίτες του κράτους.

Σχεδόν ταυτόχρονα με τη φορολογία αναπτύχθηκε και το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, ώστε να δημιουργηθούν ειδικές οργανώσεις συλλογής φόρων για την εξασφάλιση της είσπραξης των φόρων και τον ακριβή υπολογισμό του κάθε φόρου. Αυτές οι οργανώσεις ταυτόχρονα μπορούσαν να επιδικάσουν ποινές σε φοροφυγάδες. Η φοροδιαφυγή ανέρχεται στην Ελλάδα σε 30 δις ευρώ ετησίως, κάνοντας την πρωταθλήτρια στην παραοικονομία, και η μείωση της κατά 20 δις ευρώ θα μπορούσε να μειώσει τους φόρους που καταβάλλουν οι φορολογούμενοι κατά ποσοστό 30%.

3.5 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Οι φόροι έχουν δύο βασικά γνωρίσματα:

1. Αποτελούν **αναγκαστικό μέσο** μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα.
2. Αποτελούν **μονομερές μέσο**, δηλαδή συνεπάγονται μόνο παροχή από τους ιδιωτικούς φορείς προς τους δημόσιους φορείς χωρίς αντίστοιχα ειδική αντιπαροχή των τελευταίων προς τους πρώτους.

3.6 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ

Ως Φορολογική βάση καλείται το μέγεθος με βάση το οποίο υπολογίζεται η φορολογική υποχρέωση, δηλαδή το ποσό φόρου που πρέπει να καταβάλλει ο φορολογούμενος¹⁴.

Σήμερα ως φορολογική βάση χρησιμοποιούνται συνήθως διάφορα οικονομικά χαρακτηριστικά του φορολογούμενου και ιδιαίτερα το εισόδημα, η περιουσία και η δαπάνη, ειδικότερα μάλιστα η καταναλωτική δαπάνη. Στη θεωρία υπάρχει σημαντική διαμάχη, σχετικά με το ποιο από τα τρία αυτά στοιχεία αποτελεί την καλύτερη βάση για τον υπολογισμό των φόρων και οδηγεί σε δικαιότερη κατανομή της επιβάρυνσης που προκαλούν οι φόροι. Σήμερα πλέον γίνεται δεκτό από την πλειοψηφία των οικονομολόγων, ότι το εισόδημα θα πρέπει να χρησιμοποιείται πρωταρχικά ως βάση για τον υπολογισμό της φορολογικής υποχρέωσης γιατί αποτελεί τον κύριο δείκτη οικονομικής ευμάρειας και επομένως της δυνατότητας των φορολογουμένων να συμβάλλουν στη χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών, θα πρέπει όμως συμπληρωματικά να χρησιμοποιείται και η περιουσία. Αν έχουμε δηλαδή δύο φορολογούμενους με το ίδιο εισόδημα αλλά ο ένας έχει περιουσία και ο άλλος δεν έχει, ο πρώτος μπορεί να συμβάλλει περισσότερο στη χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών. Επίσης συμπληρωματικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση η καταναλωτική δαπάνη, καθώς η καταναλωτική δαπάνη δείχνει τι αποκομίζει ο κάθε πολίτης από την κοινωνία, ενώ το εισόδημα δείχνει τι συνεισφέρει ο κάθε πολίτης στο κοινωνικό σύνολο.

Στην πράξη σήμερα, χρησιμοποιούνται και τα τρία οικονομικά χαρακτηριστικά ως φορολογική βάση, δηλαδή η περιουσία, το εισόδημα και η καταναλωτική δαπάνη.

Φορολογικός συντελεστής είναι ο φόρος που αντιστοιχεί σε κάθε μία μονάδα φορολογικής βάσης.

Διακρίνεται στον μέσο και τον οριακό φορολογικό συντελεστή.

¹⁴<https://el.wikipedia.org/wiki/Φορολογία>

Μέσος φορολογικός συντελεστής είναι ο λόγος του ποσού του φόρου που καταβάλλεται συνολικά από μια φορολογούμενη μονάδα προς την συνολική αξία της φορολογικής βάσης,

Οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ο πρόσθετος φόρος που πρέπει να καταβληθεί για κάθε μία νέα μονάδα αύξησης της φορολογικής βάσης.

Στην αναλογική φορολογία, ο μέσος και ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ίσοι. Στην προοδευτική φορολογία, ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος από τον μέσο, ενώ στην αντίστροφα προοδευτική φορολογία, ο οριακός συντελεστής είναι μικρότερος του μέσου.

Όταν η φορολογική βάση μετριέται σε μονάδες ποσότητας, τότε ο φορολογικός συντελεστής ονομάζεται συντελεστής κατά μονάδα, π.χ. 100 ευρώ ανά κιλό. Ενώ όταν το μέγεθος της φορολογικής βάσης μετριέται σε μονάδες αξίας, ο φορολογικός συντελεστής ονομάζεται κατ' αξία, π.χ. 10% της τιμής του προϊόντος.

Οι φόροι, των οποίων οι συντελεστές εκφράζονται κατά μονάδες προϊόντος είναι περισσότερο αντικοινωνικοί γιατί δεν διαφοροποιούν την επιβάρυνση, ανάλογα με την ποιότητα του είδους, και επομένως επιβαρύνουν τις χαμηλότερες εισοδηματικές αξίες αναλογικά περισσότερο από ότι οι φόροι που εκφράζονται κατά αξία.

Στην πράξη σήμερα, οι περισσότεροι φόροι είναι εξοπλισμένοι με συντελεστές κατά αξία και μόνο ορισμένοι ειδικευμένοι φόροι ή δασμοί επιβάλλονται με συντελεστές κατά μονάδα προϊόντος.

3.7 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΦΟΡΩΝ

Οι φόροι ταξινομούνται με βάση πέντε συγκεκριμένα κριτήρια, τα οποία αναλύονται παρακάτω ως εξής:

◆ ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1^Ο ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ

1. Φόροι σταθερού ποσού κατά φορολογούμενο.

Με τους φόρους αυτούς, όλα τα άτομα υφίστανται την ίδια φορολογική επιβάρυνση, ανεξάρτητα από τις προσωπικές τους συνθήκες, το μέγεθος της περιουσίας τους, του εισοδήματός τους κ.λπ. Κάθε φορολογούμενος δηλαδή, πληρώνει ορισμένο ποσό φόρου, κοινό με όλους, το οποίο ισούται με το πηλίκο της διαίρεσης των απαιτούμενων φορολογικών εσόδων προς τον αριθμό των φορολογουμένων. Ο φόρος αυτός είναι ουδέτερος, με την έννοια, ότι δεν επηρεάζει την κατανομή των παραγωγικών μέσων, (δηλαδή τις επιλογές των φορολογουμένων μεταξύ των αγαθών, της κατανάλωσης και τη αποταμίευσης) και αυτό γιατί όλοι οι φορολογούμενοι πληρώνουν τελικά το ίδιο ποσό φόρου, οτιδήποτε και αν καταναλώσουν, οποιοδήποτε εισόδημα και αν έχουν ή περιουσία αν αποκτήσουν. Ο φόρος αυτός δεν χρησιμοποιείται σήμερα, αποτελεί όμως το καταλληλότερο μέτρο αναφοράς προς το οποίο συγκρίνονται οι υπόλοιποι φόροι, προκειμένου να προσδιοριστούν οι αποκλίσεις τους από μια κατάσταση πραγμάτων που αριστοποιεί την κατανομή των παραγωγικών μέσων.

2. Φόροι εισοδήματος.

Η φορολογική βάση των φόρων εισοδήματος είναι γενικά, το εισόδημα που πραγματοποιούν οι ιδιωτικοί φορείς από διάφορες πηγές, όπως εργασία, εταιρία, ακίνητα, μετοχές κ.λπ., σε ορισμένη χρονική περίοδο, συνήθως ετήσια. Αναλόγως της νομικής φύσης της φορολογούμενης μονάδας, οι φόροι διακρίνονται ως εξής:

► Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ)

Η φορολογική βάση συμπίπτει με το ετήσιο εισόδημα των φυσικών προσώπων μετά την αφαίρεση των εξόδων πραγματοποίησης του εισοδήματος και ορισμένων απαλλαγών και εξαιρέσεων (πολύτεκνοι, ενοίκια κ.λπ.).

► Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων (ΦΕΝΠ)

Η φορολογική βάση συμπίπτει με το σύνολο των καθαρών κερδών των ανωνύμων εταιριών, παρ' όλο που στην πράξη εμφανίζονται πολλά προβλήματα λόγω κινήτρων, γραφειοκρατίας, έλλειψης χρόνου, κ.λπ.

3. Φόροι δαπάνης – κατανάλωσης.

Σε αυτή την περίπτωση, ο φόρος που επιβάλλει το κράτος εξαρτάται από την δαπάνη την οποία διενεργεί η φορολογούμενη μονάδα για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών.

► Προσωπικός φόρος επί της δαπάνης

Ο φόρος αυτός επιβάλλεται επί της συνολικής δαπάνης, την οποία διενεργεί η φορολογούμενη μονάδα (φυσικό πρόσωπο). Ο φόρος αυτός δεν εφαρμόζεται σήμερα, λόγω του ότι συναντά σημαντικά διαχειριστικά προβλήματα στην πράξη, όπως εξακρίβωση και ακριβής απολογισμός των δαπανών και μεγάλα έξοδα βεβαίωσης.

► Φόροι επί των προϊόντων

Οι φόροι επιβάλλονται ανά μονάδα ή κατά αξία παραγόμενων, καταναλισκόμενων ή εισαγόμενων προϊόντων και επιβαρύνουν στο σύνολο ή μερικώς τους αγοραστές. Μια βασική διάκριση των φόρων αυτών είναι σε εσωτερικούς, που είναι γνωστοί και σαν «δασμοί» και επιβάλλονται σε εισαγόμενα προϊόντα και σε εξωτερικούς που καλύπτουν τόσο τα εισαγόμενα, αλλά κυρίως τα αγαθά που παράγονται και καταναλώνονται στο εσωτερικό.

Επίσης, ανάλογα με τον αριθμό των προϊόντων που καλύπτουν οι φόροι επί των προϊόντων, διακρίνονται σε:

i. Γενικοί φόροι δαπάνης. Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται σε όλα ανεξαιρέτως τα προϊόντα με ενιαίο ποσοστό επιβάρυνσης. Στην πράξη όμως, τέτοιοι φόροι δεν υπάρχουν, ως γενικοί φόροι θεωρούνται συνήθως όσοι καλύπτουν μεγάλο αριθμό προϊόντων. Οι γενικοί φόροι μπορεί να επιβάλλονται είτε σε ένα μόνο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας (όπως στο στάδιο μεταποίησης, στο στάδιο χονδρικού εμπορίου και στο στάδιο λιανικού εμπορίου), είτε σε δύο ή περισσότερα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας. Οι φόροι αυτοί πλήττουν είτε τη συνολική, είτε την προστιθέμενη αξία σε καθένα στάδιο που έχουν επιλεγεί. Σωρευτικός φόρος δαπάνης (συνολική αξία) είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (αξία που δημιουργείται σε κάθε φορολογούμενο στάδιο). Στη χώρα μας, τέτοιοι γενικοί φόροι είναι τα τέλη χαρτοσήμου, ο φόρος κύκλου εργασιών και ο φόρος κατανάλωσης.

ii. Ειδικοί φόροι δαπάνης. Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται επί της παραγωγής ή πώλησης ορισμένων μόνο αγαθών ή κατηγοριών αγαθών κατά αξία ή κατά μονάδα προϊόντος.

Για την επιβολή των φόρων χρησιμοποιούνται διάφορα επιχειρήματα και ανάλογα διακρίνουμε τις επόμενες κατηγορίες ειδικών φόρων δαπάνης:

► Κανονιστικοί φόροι (ρυθμιστικοί)

Οι κανονιστικοί φόροι επιβάλλονται στα αγαθά, των οποίων η κατανάλωση δημιουργεί εξωτερικές κοινωνικές επιβαρύνσεις (ποτά, τσιγάρα, κ.λπ.). Τα αγαθά αυτά θεωρούνται επιβλαβή για το κοινωνικό σύνολο γιατί πέρα από την οργανική φθορά που προκαλούν στους χρήστες-καταναλωτές, μειώνουν την αποδοτικότητα τους ως συντελεστές παραγωγής και αυξάνουν τις δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας. Κανονιστικοί φόροι επιβάλλονται στα αγαθά των οποίων η παραγωγή δημιουργεί εξωτερικές επιβαρύνσεις (μόλυνση ατμόσφαιρας, θάλασσας, ποταμών κτλ.). Η επιβολή κανονιστικών φορών στα παραπάνω αγαθά, αυξάνει το ιδιωτικό κόστος παραγωγής (δηλαδή ιδιωτικοποιεί ή εσωτερικεύει το κοινωνικό κόστος) με

αποτέλεσμα να περιορίζεται παραγωγή τους στα κοινωνικώς ανεκτά επίπεδα και να βελτιώνεται η κατανομή των παραγωγικών μέσων.

Οι κανονιστικοί φόροι υπολογίζονται συνήθως σε ορισμένο χρηματικό ποσό ανά μονάδα προϊόντος, γιατί ο προσδιορισμός του οφειλόμενου ποσού φόρου γίνεται ευκολότερος.

Η βασική αντίρρηση στον υπολογισμό των κανονιστικών φόρων κατά μονάδα προϊόντος είναι ότι οι φθηνότερες και κατώτερες ποιότητες του προϊόντος (πχ. Φθηνότερα τσιγάρα) επιβαρύνονται με το ίδιο ποσό φόρου σε απόλυτες τιμές με τις ακριβότερες αλλά καλύτερες ποιότητες. Συνεπώς οι κατώτερες ποιότητες που καταναλώνονται κυρίως από τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις, υφίστανται μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση με αποτέλεσμα οι κανονιστικοί φόροι να γίνονται αντιστρόφως προοδευτικοί.

► Ανταποδοτικοί φόροι

Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται με βάση την αρχή του ανταλλάγματος και αντισταθμίζονται (αντικρίζονται) από ειδική και άμεση παροχή του δημοσίου στους φορολογούμενους. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν κυρίως οι φόροι στα καύσιμα και τα διόδια. Οι φόροι αυτοί όχι μόνο δεν προκαλούν αποκλίσεις από την άριστη κατανομή των παραγωγικών μέσων και τη δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, αλλά αντίθετα βοηθούν στην επίτευξη των εν λόγω δημοσιονομικών στόχων.

► Φόροι πολυτελείας

Οι φόροι πολυτελείας επιβάλλονται σε αγαθά και υπηρεσίες που καταναλώνονται από μεσαίες και ανώτερες εισοδηματικές τάξεις και δεν αποτελούν αγαθά πρώτης ανάγκης.(πχ αυτοκίνητα, γούνες).

► Φόροι ταμειευτικοί

Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται με μοναδικό σκοπό να αποφέρουν έσοδα χωρίς άλλη δικαιολογία. Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται συνήθως σε ευρείας κατανάλωσης αγαθά,

όπου η ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή, είναι μικρή, παράδειγμα ο φόρος κατανάλωσης ζάχαρης.

3. Φόροι περιουσίας.

Φόροι περιουσίας είναι εκείνοι, οι οποίοι επιβάλλονται στην φορολογούμενη μονάδα με βάση την αξία ή τον όγκο ή κάποιο άλλο χαρακτηριστικό της περιουσίας, την οποία η φορολογούμενη μονάδα κατέχει. Οι φόροι αυτοί ταξινομούνται σε δύο γενικές κατηγορίες:

► Φόροι κατοχής περιουσίας

Το γεγονός ότι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο κατέχει ορισμένη περιουσία σε ορισμένο χρόνο δημιουργεί στο πρόσωπο αυτό την υποχρέωση να μεταβιβάσει ένα μέρος της με τη μορφή φόρου. Οι φόροι αυτοί διακρίνονται ανάλογα αν επιβάλλονται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα και αν εκπίπτουν ή όχι τα χρέη και τα λοιπά μέρη της περιουσίας σε:

A) Φόρος καθαρής περιουσίας.

Ο φόρος αυτός επιβάλλεται συνήθως μόνο από τα φυσικά πρόσωπα και υπολογίζεται επί της αξίας όλων των περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου, μειωμένη κατά το ποσό των οφειλών του (χρέη, υποθήκες, κλπ). Δηλαδή ο φόρος αυτός έχει σαν βάση την καθαρή περιουσία - θέση του φυσικού προσώπου.

Ο Φόρος Ακίνητης Περιουσίας (ΦΜΑΠ ή ΕΤΑΚ) είναι ένας ειδικός φόρος κατοχής περιουσίας, ο οποίος έχει σαν βάση την αξία ή τον όγκο της ακίνητης περιουσίας των φορολογουμένων. Υπάρχουν όμως προβλήματα αποτίμησης αυτών. Ο ΦΜΑΠ επιβάλλεται συνήθως με σχετικά χαμηλό συντελεστή.

B) Ονομαστικός φόρος περιουσίας. Ο φόρος αυτός επιβάλλεται επί της αξίας όλων των περιουσιακών στοιχείων των φορολογούμενων (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) χωρίς να αφαιρούνται οι υποχρεώσεις του φορολογούμενου. Οι παραπάνω φόροι

είναι απρόσωποι διότι επιβάλλονται επί παντός περιουσιακού στοιχείου ανεξάρτητα από τη φύση του προσώπου (κατοικίες, γη, χρεόγραφα, κλπ).

► Φόροι μεταβίβασης

-Φόροι μεταβίβασης περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιοπραξίες.

Σε αυτήν την περίπτωση, η περιουσία του φορολογούμενου αυξάνει, όταν ένα άλλο άτομο μεταβιβάζει περιουσιακά στοιχεία χωρίς αντάλλαγμα. Τέτοιοι φόροι είναι, οι φόροι κληρονομιών, οι φόροι δωρεών και οι φόροι γονικών παροχών. Οι Φόροι που επιβάλλονται κατά την μεταβίβαση περιουσίας.

Εδώ ανήκουν οι φόροι μεταβίβασης κάποιου περιουσιακού στοιχείου, όπως οι φόροι μεταβίβασης ακινήτων και οι φόροι επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών.

◆ ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2^ο ΦΟΡΕΑΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ – ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΦΟΡΟΥ

Με κριτήριο το είδος του Δημοσίου φορέα που είναι αρμόδιος για την είσπραξη των φόρων, έχουμε τις εξής κατηγορίες:

- Φόροι Κεντρική Διοίκησης

-Φόροι Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

- Φόροι υπέρ Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης

◆ ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3^ο: ΦΟΡΟΙ ΕΠΙ ΠΡΟΣΩΠΩΝ – ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

- Προσωπικοί φόροι

Σε αυτήν την περίπτωση, η φορολογούσα αρχή έρχεται σε άμεση επαφή με τον φορολογούμενο, με την έννοια, ότι λαμβάνονται υπόψη όλα τα προσωπικά στοιχεία του (εισόδημα, περιουσία, οικογενειακή κατάσταση, χρέη κ.λπ.). εδώ υπάγεται και ο φόρος κληρονομιών, ο φόρος εισοδήματος και ο προσωπικός φόρος δαπάνης.

- Απρόσωποι ή πραγματικοί φόροι

Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται όχι σε πρόσωπα αλλά σε συναλλαγές. Συνεπώς, οι απρόσωποι φόροι, στους οποίους υπάγονται οι φόροι κατανάλωσης, δεν λαμβάνουν υπόψη τις προσωπικές συνθήκες του φορολογούμενου.

◆ ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4^ο: Η ΠΡΟΘΕΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΕΠΙΒΑΡΥΝΕΙ

Ένα από τα κριτήρια ταξινομεί τους φόρους σε άμεσους και έμμεσους. Η διάκριση μεταξύ άμεσων και έμμεσων φόρων έχει επικρατήσει τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη, από πολύ καιρό. Η διάκριση όμως δεν είναι πάντοτε εύκολη. Το πρόβλημα της διάκρισης υπάρχει ιδιαίτερα, εάν σαν κριτήριο της παραπάνω διάκρισης υιοθετήσουμε τη δυνατότητα ή μη του φορολογούμενου όπως μεταθέτει σε άλλους ιδιώτες με τους οποίους συναλλάσσεται, το φορολογικό βάρος για το οποίο είναι υπόχρεος. Με βάση το κριτήριο αυτό, ως άμεσοι φόροι θεωρούνται εκείνοι οι φόροι τους οποίους ο υπόχρεος δεν μπορεί να μεταθέσει, όπως οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων που παρακρατούνται επί των αποδοχών του.

Αντίθετα, έμμεσοι φόροι, με βάση το παραπάνω κριτήριο, χαρακτηρίζονται οι φόροι τους οποίους ο υπόχρεος έχει τη δυνατότητα να μετακυλήσει μέρος ή ολόκληρο το ποσό σε άλλους ιδιώτες. Παράδειγμα αποτελεί η επιβολή φόρου επί των τσιγάρων, όπου ο καπνοβιομήχανος μπορεί να τον μεταθέσει στον καταναλωτή με ισόποση αύξηση της τιμής των τσιγάρων. Το παραπάνω όμως κριτήριο δεν είναι απολύτως σταθερό.

Ο λόγος είναι ότι κάτω από ορισμένες συνθήκες είναι δυνατό η μετάθεση των θεωρούμενων ως άμεσων φόρων να γίνεται, ενώ η μετάθεση των θεωρούμενων ως έμμεσων φόρων να μη γίνεται.

Έτσι τώρα η τάση που επικρατεί για τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι φόροι για να χαρακτηριστούν ως άμεσοι ή έμμεσοι, είναι να θεωρούνται ως άμεσοι, εκείνοι οι οποίοι επιβάλλονται από τη φορολογούσα αρχή:

- Επί των στοιχείων που αποτελούν ενδείξεις μόνο της φοροδοτικής ικανότητας του φορολογούμενου, όπως οι φόροι κατανάλωσης.

-Με την πρόθεση να επιβαρύνουν τα πρόσωπα, με τα οποία συναλλάσσεται ο κατά νόμο υπόχρεος για την πληρωμή των φόρων στο δημόσιο. Για παράδειγμα, ο καπνοβιομήχανος είναι κατά νόμο υπόχρεος να καταβάλλει στο δημόσιο τον ειδικό φόρο κατανάλωσης καπνού, πλην όμως δεν υφίσταται προς τούτο μείωση των κερδών του, αλλά εισπράττει τον φόρο από τους καταναλωτές των τσιγάρων, υψώνοντας ανάλογα την τιμή πώλησης του προϊόντος του.

Η πρόσθεση του φορολογικού νομοθέτη να επιβαρύνει κατά νόμο τον υπόχρεο για την καταβολή του φόρου (στην περίπτωση των άμεσων φόρων) ή τα πρόσωπα με τα οποία συναλλάσσεται ο κατά νόμο υπόχρεος (στην περίπτωση των έμμεσων φόρων), δεν πρέπει να συγχέεται με αυτό που συμβαίνει πράγματι στις σχέσεις μεταξύ των συναλλασσομένων. Είναι δηλαδή δυνατό, ο κατά νόμο υπόχρεος για την καταβολή του φόρου, π.χ. ένας παραγωγός να εμποδίζεται να μετακυλήσει τον φόρο.

◆ ΚΡΙΤΗΡΙΟ 5: ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ

Το τελευταίο κριτήριο είναι το είδος του φορολογικού συντελεστή. Φορολογικός συντελεστής είναι ο λόγος της φορολογικής επιβάρυνσης (ή της μεταβολής της φορολογικής επιβάρυνσης) από ορισμένο φόρο προς την αντίστοιχη φορολογική βάση (ή προς δεδομένη μεταβολή της φορολογικής βάσης). Ο φορολογικός συντελεστής διακρίνεται σε μέσο και οριακό. Όταν ο λόγος φορολογικής επιβάρυνσης προς φορολογική βάση αναφέρεται στα επίπεδα, τότε ο λόγος μας δίνει τον Μέσο Φορολογικό συντελεστή. Με βάση τη συμπεριφορά του μέσου φορολογικού συντελεστή, οι φόροι διακρίνονται σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντίστροφα προοδευτικούς.

Αναλογικοί φόροι

Είναι οι φόροι που επιβαρύνουν τη φορολογική μονάδα με τον ίδιο μέσο φορολογικό συντελεστή, ανεξάρτητα του μεγέθους της φορολογικής βάσης. Όταν είναι αναλογική η φορολογία, ο μέσος φορολογικός συντελεστής παραμένει σταθερός καθώς

μεταβάλλεται η φορολογική βάση. Έτσι η φορολογούσα αρχή αφαιρεί το ίδιο ποσοστό του εισοδήματος, της περιουσίας της καταναλωτικής δαπάνης από όλους τους φορολογούμενους ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης. Αυτό βεβαίως σημαίνει ότι και ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι σταθερός και ίσος με τον μέσο.

Προοδευτικοί φόροι

Προοδευτικός είναι ο φόρος, του οποίου ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση. Έτσι η φορολογούσα αρχή αφαιρεί με το φόρο μεγαλύτερο ποσοστό της φορολογικής βάσης από τα άτομα που κατέχουν μεγαλύτερη βάση (εισόδημα, περιουσία ή δαπάνη) και μικρότερο ποσοστό από άτομα με μικρότερη βάση. Καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση, ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει με σταθερό ρυθμό η προοδευτικότητα του φόρου καλείται σταθερή, εάν αυξάνει με αύξοντα ρυθμό, η προοδευτικότητα του φόρου καλείται αύξουσα και τέλος, εάν αυξάνει με φθίνοντα ρυθμό, η προοδευτικότητα του φόρου καλείται φθίνουσα. Ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται η προοδευτική φορολογία είναι ο εξής: Η φορολογική βάση (εισόδημα – περιουσία) διαιρείται σε κλιμάκια. Κάθε κλιμάκιο φορολογείται με υψηλότερο συντελεστή από ότι το αμέσως προηγούμενο. Αυτοί οι συντελεστές είναι οι οριακοί που μας λένε με ποιο ποσοστό του επί πλέον εισοδήματος (κλιμάκιο) φορολογείται. Η νομοθεσία συνήθως ορίζει τους οριακούς συντελεστές και οι μέσοι προκύπτουν από το λόγο του αθροίσματος των ποσών του φόρου στα επί μέρους κλιμάκια δια το άθροισμα των κλιμακίων. Εννοείται ότι ο φόρος για κάθε κλιμάκιο είναι αναλογικός αφού για όλο το φάσμα των εισοδημάτων που εμπίπτουν στο κλιμάκιο, υπάρχει ενιαίο ποσοστό φορολογίας (ο οριακός συντελεστής).

Αντίστροφα προοδευτικοί φόροι

Χαρακτηρίζονται οι φόροι που έχουν την ιδιότητα να μειώνεται ο μέσος φορολογικός συντελεστής (και επομένως και η φορολογική επιβάρυνση) καθώς αυξάνει η φορολογική βάση. Με άλλα λόγια, ο μέσος φορολογικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος από τον οριακό φορολογικό συντελεστή. Τέτοιου είδους φόροι είναι σπάνιοι. Όμως μερικοί φόροι αν και αναλογικοί ως προς την φορολογική βάση που

επιβάλλονται γίνονται στην πράξη αντιστρόφως προοδευτικοί εάν η φορολογική βάση εκφραστεί σαν ποσοστό μιας εναλλακτικής φορολογικής βάσης. Τέτοιο παράδειγμα έχουμε τους φόρους κατανάλωσης και μάλιστα τους ειδικούς.

3.8 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι φόροι διακρίνονται αρχικά σε δύο είδη, ανάλογα με το συσχετισμό τους με το εισόδημα του φορολογουμένου.

Συγκεκριμένα, αναφερόμαστε σε άμεση φορολόγηση-άμεσους φόρους, όταν τα έσοδα του κράτους λαμβάνονται βάσει κλίμακας εισοδήματος, φορολογώντας συνήθως πιο επιθετικά όσους λαμβάνουν μεγάλα εισοδήματα και πιο συντηρητικά όσους λαμβάνουν μικρά.

Αναφερόμαστε σε έμμεση φορολόγηση-έμμεσους φόρους, όταν τα έσοδα λαμβάνονται από όλες τις κοινωνικές ομάδες ανεξαρτήτως εισοδήματος, εφόσον δεν είναι εύκολη η διάκριση στο εισόδημα ή για ποικίλους άλλους λόγους.

• Άμεση Φορολόγηση

Η άμεση φορολόγηση είναι η καταβολή των εισφορών άμεσα από τους πολίτες προς το κράτος. Είναι ο πιο καθιερωμένος τρόπος φορολόγησης των φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων. Η άμεση φορολόγηση είναι "αξιοκρατική", γιατί μπορεί να γίνει διάκριση των προσώπων σε *εισοδηματικές τάξεις* και να καθοριστεί ανάλογα το ύψος του φορολογικού βάρους.

Άμεσος φόρος καταβάλλεται και από τις επιχειρήσεις, νομικά πρόσωπα. Κύριος στόχος των οικονομικών μονάδων είναι η πραγματοποίηση κέρδους και η μεγιστοποίηση αυτού. Κέρδος προκύπτει αν από τα έσοδα των πωλήσεων καλυφθούν τα έξοδα και περισσέψει μέρος από αυτό. Το υπόλοιπο που θα προκύψει είναι το κέρδος και πάνω σε αυτό θα φορολογηθούν οι επιχειρήσεις. Τα στοιχεία της οικονομικής μονάδας συγκεντρώνονται και υποβάλλονται ετήσια στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία με το φορολογικό έντυπο (Ε3).Και σε αυτήν την

περίπτωση ανάλογα με τα βιβλία που τηρούνται στην οικονομική μονάδα υπάρχουν συντελεστές βάση των οποίων υπολογίζεται ο φόρος.

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε ότι οι άμεσοι φόροι είναι εκείνοι που επιβάλλονται από την φορολογούσα αρχή :

- Επί στοιχείων, που προσδιορίζουν την φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου, δηλαδή την οικονομική του δυνατότητα να πληρώνει τους φόρους στο κράτος και
- Με την πρόθεση να επιβαρύνουν το πρόσωπο που είναι κατά νόμο υπόχρεο για την πληρωμή του φόρου π.χ. το φυσικό πρόσωπο που φορολογείται με ένα φόρο εισοδήματος υφίσταται μείωση του εισοδήματος είναι ένας άμεσος φόρος.

● Έμμεση Φορολόγηση

Η έμμεση φορολόγηση είναι η καταβολή των εισφορών όπου γίνεται με μη άμεσο τρόπο. Στηρίζεται στο σκεπτικό άντλησης εσόδων σε περιπτώσεις που δεν είναι αυτό εφικτό ή εύκολο μέσω των κλιμάκων της άμεσης φορολόγησης. Παραδείγματα έμμεσης φορολόγησης αποτελούν ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο φόρος κύκλου εργασιών (πλην ΦΠΑ), τέλη χαρτοσήμου, φόρος μεταβίβασης ακινήτων.

Κύριος έμμεσος φόρος είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.).Ο Φ.Π.Α. δεν έχει σχέση με τη φορολογία εισοδήματος νομικού ή φυσικού προσώπου αλλά είναι ο φόρος που επιβάλλεται στον καταναλωτή μέσα από τα τιμολόγια αγορών και παροχής υπηρεσιών και αποδείξεων λιανικής πώλησης ή παροχής υπηρεσιών, όπου υπολογίζεται πάνω στην καθαρή αξία των αγαθών και υπηρεσιών.

Ανάλογα με τα αγαθά και υπηρεσίες και την περιοχή στην οποία αναφερόμαστε έχουμε και τους αντίστοιχους φορολογικούς συντελεστές για την επιβολή του φόρου κατανάλωσης στο κράτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο: ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

4.1 ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Οι επιχειρηματικές αποφάσεις είναι στενά συνδεδεμένες με το Μάνατζμεντ, την Οργάνωση, τον Προγραμματισμό, τη Διεύθυνση και τον Έλεγχο.

Είναι κάθε είδους απόφαση που λαμβάνει μια επιχείρηση ή ένας επιχειρηματίας για την επιχείρησή του, η οποία απόφαση άμεσα θα επηρεάσει την πορεία της επιχείρησης και το κέρδος της.

Μερικές από τις επιχειρηματικές αποφάσεις είναι πώς θα είναι οργανωμένη η επιχείρηση, πού θα στεγάζεται η έδρα ή τα υποκαταστήματα, το μέγεθος του ανθρωπίνου δυναμικού, τί είδους μηχανήματα είτε τεχνολογικός εξοπλισμός θα χρειαστούν, πώς θα επικοινωνεί η αλυσίδα μεταξύ προϊσταμένων και υφισταμένων, τί λογισμικό θα χρησιμοποιεί για τις ανάγκες της, πώς θα προγραμματίζονται οι εργασίες που υπάρχει ανάγκη να γίνουν και η θέση προτεραιότητας σε εργασίες που υπόκεινται σε προθεσμίες.

Μεγάλο ρόλο στις επιχειρηματικές αποφάσεις παίζουν η στάση του κράτους προς τις επιχειρήσεις και το φορολογικό σύστημα που υπάρχει σε μια χώρα. Κάποια επιχείρηση θέλει να έχει την ελάχιστη φορολογία που το κράτος θα της επιβάλλει, και καθώς δεν μπορεί η επιχείρηση να μεταβάλλει τους νόμους ή το φορολογικό σύστημα μιας χώρας μπορεί όμως να επιλέξει πώς θα κινηθεί μέσα στα πλαίσια αυτού του φορολογικού συστήματος ή ακόμα και να επιλέξει κάποια άλλη χώρα για να δραστηριοποιηθεί.

Ένας επιχειρηματίας ή μια επιχείρηση στόχο έχουν να δημιουργήσουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κέρδος γίνεται, το οποίο προέρχεται από τα έσοδα αφαιρώντας

τα έξοδα της επιχείρησης. Έτσι ο επιχειρηματίας καλείται να αποφασίσει τις κινήσεις που θα ακολουθήσει ώστε να χαράξει την καλύτερη πορεία για την επιχείρηση, είτε δημιουργώντας μεγαλύτερα έσοδα, κάνοντας επενδύσεις, οι οποίες θα είναι κερδοφόρες, είτε μειώνοντας διάφορες δαπάνες, οι οποίες δεν χρειάζεται να γίνονται και οι οποίες δεν βλάπτουν την λειτουργία της επιχείρησης.

Η επιτυχία στη λήψη σωστών αποφάσεων εξαρτάται από την επιχειρηματική και οικονομική συγκυρία

Σε μία περίοδο οικονομικής ανάπτυξης, είναι ευκολότερη η λήψη αποφάσεων. Μία όχι πολύ σωστή απόφαση είναι δυνατό να οδηγήσει σε θετικά αποτελέσματα, παρά τα σφάλματα τα οποία εμπεριέχει. Μία λάθος απόφαση είναι δυνατό να έχει πολύ μικρότερο αντίκτυπο, με αποτέλεσμα να μπορεί να ξεπεραστεί ευκολότερα

Σε μία περίοδο οικονομικής ύφεσης, η λήψη αποφάσεων έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία και κρισιμότητα. Μία προβληματική αγορά αποκαλύπτει αδυναμίες. Η γνώση και η ικανότητα του αποφασίζοντα αποκαλύπτονται στις δύσκολες συγκυρίες

Προσπαθώντας να απλοποιήσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, αρκετά Διευθυντικά Στελέχη καταφεύγουν σε συγκεκριμένες πρακτικές – στρατηγικές, όπως:

- Χρήση περιορισμών, που περιορίζουν και το εύρος του προβλήματος
- Απλοποίηση της διαδικασίας αξιολόγησης των πιθανών αποτελεσμάτων
- Ο ορισμός ενός συγκεκριμένου επιπέδου φιλοδοξίας

4.2 ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ένα φορολογικό σύστημα καθορίζεται από το κράτος βάσει των αναγκών που έχει να καλύψει, ώστε να μην υπολειπεται και αποτελεί την κύρια πηγή εισοδήματος του κράτους¹⁵.

Κυρίως είναι πληρωμές δημοσίων υπαλλήλων καθώς και κάθε μορφής απασχολούμενοί του, καταβολή συντάξεων, ενίσχυση εισοδήματος ή επιδότηση χρηματοδοτική αδύναμων οικονομικά κοινωνικών ομάδων, όπως Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες, καταβολή ενοικίων για τα κτίρια στέγασης των δημοσίων φορέων, επενδύσεις όπως κατασκευή και χρηματοδότηση δημοσίων έργων, όπως δρόμοι ή κάποια γέφυρα, χρηματοδότηση επιχειρήσεων για οικονομική ανάπτυξη και ευημερία και επιδότηση δυναμικών κλάδων όπως η βιομηχανία, καθώς αναμένεται να πολλαπλασιαστεί η απόδοση εισφορών στο κράτος από τέτοιες επιχειρήσεις όταν αναπτύσσονται, κ.λ.π. Σε οικονομική ευμάρια, άνοδο της οικονομίας, ένα κράτος δεν θα θέλει να μεταβάλει κατά μεγάλο ποσοστό το φορολογικό του σύστημα, ίσως όμως να κάνει κάποιες αλλαγές πάνω στο ήδη υπάρχον ώστε να αυξήσει κατά ένα μέρος τα έσοδά του, χωρίς όμως να απομακρύνει επενδυτές.

Αντίθετα σε περίοδο ύφεσης, οικονομικής κρίσεως, ένα κράτος είναι πολύ πιθανόν να μεταβάλει ολόκληρο το φορολογικό του σύστημα, προτού όμως θα έχει γίνει οικονομοτεχνική μελέτη και σχεδίαση για το πώς και κατά πόσο θα αποδώσει το νέο φορολογικό σύστημα ώστε να καμφθεί όσο το δυνατόν ταχύτερα η ύφεση.

Σκοπός ενός φορολογικού συστήματος είναι να δημιουργήσει έσοδα για το κράτος ώστε να μπορέσει να καλύψει όλες αυτές τις δαπάνες που συνήθως είναι και προϋπολογισμένες στον κρατικό προϋπολογισμό, και ίσως να δημιουργήσει αν το επιτρέπουν οι συνθήκες αποθεματικό στα ταμεία του κράτους ώστε να χρησιμοποιηθεί για κάποιο άλλο έργο με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη είτε να χρησιμοποιηθεί σε περιόδους οικονομικής κρίσεως, όπου τα χρηματικά διαθέσιμα του κράτους ίσως να είναι περιορισμένα.

¹⁵www.gsis.gr/gsis/info/gsis_site/TaxGuide/documents.../manual_2013.pdf

Η σταθερότητα ενός φορολογικού συστήματος έχει αποτέλεσμα και τάση για σταθερότερη οικονομία μιας χώρας. Κάποιος επιχειρηματίας ή επιχείρηση, έχοντας ένα σταθερό φορολογικό σύστημα σαν παράμετρο μπορεί να σχεδιάσει ευκολότερα και να επιτύχει τον προϋπολογισμό που θα έχει κάνει προτού αποφασίσει να κάνει κάποια επένδυση ή κάποια επενδυτική κίνηση.

Ένας προϋπολογισμός είναι από τους σημαντικότερους παράγοντες που θα λάβει κάποιος επιχειρηματίας ή επιχείρηση για να κάνει το πρώτο βήμα για την επένδυση καθώς βάση αυτού θα υπολογιστεί και το μελλοντικό κέρδος που θα υπάρξει από αυτήν (την επένδυση). Ο προϋπολογισμός είναι το τελευταίο σκαλοπάτι λοιπόν για να ξεκινήσει η επένδυση, συνεπώς πρέπει να είναι και σταθερό καθώς αντιλαμβανόμαστε ότι εκεί πατάει, στέκεται η επιχειρηματική ιδέα και το κέρδος του επιχειρηματία που θα αποκομίσει θα είναι τελικά το κέρδος μετά φόρων.

Έχοντας σταθερούς τους υπόλοιπους παράγοντες που ενδεχομένως να επηρεάσουν την επιχειρηματική απόφαση, και δεδομένου ότι η φορολογία εισοδήματος προσαυξάνει το κόστος της επένδυσης ή της επιχειρηματικής απόφασης ή κίνησης, και μάλιστα σε πολύ μεγάλο ποσοστό έναντι των υπολοίπων παραγόντων καθώς μειώνει το κέρδος από όλη την υλοποίηση και απόδοση όλων των υπολοίπων παραγόντων, καθώς ενεργοποιείται στο τέλος της επένδυσης, αφού έχει λήξει η δράση των υπολοίπων, καθίσταται πολύ σημαντικό να είναι σταθερή η φορολογία εισοδήματος ώστε να είναι όσο το δυνατόν ορθότερος και ο προϋπολογισμός με εμφανή ένα αποτέλεσμα ως προς το κέρδος που θα αποδώσει η επιχειρηματική επένδυση, και άρα την όσο το δυνατόν πιο σίγουρη απόφαση για την υλοποίηση της επιχειρηματικής επένδυσης.

4.3 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Άνιση μάχη με τους φόρους δίνουν οι ελληνικές επιχειρήσεις, καθώς αν και η ζήτηση και επομένως και οι πωλήσεις τους μειώνονται, τα φορολογικά βάρη αυξάνονται διαρκώς τα τελευταία χρόνια.

Πέρα από το εσωτερικό «μέτωπο», αυτό της μείωσης τζίρου στην εγχώρια αγορά, οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν να αντιμετωπίσουν και το εξωτερικό «μέτωπο», ήτοι τους πολύ χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές που ισχύουν στις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων. Η συνολική επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις που βρίσκονται στην Ελλάδα ανέρχεται σχεδόν στο 52% των εσόδων τους, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό σε γειτονικές ανταγωνίστριες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι η Βουλγαρία και η Κύπρος, δεν υπερβαίνει το 27%.

Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ) προχώρησε στην έκδοση φυλλαδίου υπό τον τίτλο «Ποιος διώχνει τις επιχειρήσεις από την Ελλάδα;», ενώ συνολικά τα επιμελητήρια θέτουν εκ νέου το αίτημα για μείωση του βασικού εταιρικού φόρου στο 15%.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΒΕΑ, τα οποία αποτυπώνονται στο ενημερωτικό φυλλάδιο, ο φορολογικός συντελεστής που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι 29%, ενώ κατά μέσο όρο στις βαλκανικές και γειτονικές χώρες ανέρχεται σε 15,6%. Ειδικότερα, στη Βουλγαρία και την ΠΓΔΜ οι επιχειρήσεις φορολογούνται με συντελεστή 10%, στην Κύπρο με 12,5%, στην Αλβανία με 15%. Ο φορολογικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος ακόμη και από αυτόν που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις στην Ιταλία και ανέρχεται σε 27,5%.

Ανάλογη είναι η εικόνα και σε ό,τι αφορά τις ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλουν οι εργοδότες. Το ποσοστό των εργοδοτικών εισφορών ανέρχεται σε 24,6% στην Ελλάδα, 10% περισσότερες από τον μέσο όρο των γειτονικών χωρών (15,2%) και οι δεύτερες υψηλότερες μετά την Ιταλία. Στη Βουλγαρία ανέρχονται σε 18,5%, στην Αλβανία σε 15%, ενώ στην Κύπρο σε 7,8%.

Μικρότερες είναι οι διαφορές σε ό,τι αφορά τον ΦΠΑ, χωρίς, όμως και στο πεδίο αυτό η Ελλάδα και οι επιχειρήσεις της να έχουν κάποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Ο βασικός συντελεστής ΦΠΑ στην Ελλάδα είναι ως γνωστόν 23%, ενώ στην Αλβανία και τη Βουλγαρία 20%, στην Κύπρο 19% και στην ΠΓΔΜ 18%¹⁶.

Φορολόγηση εισοδήματος φυσικού προσώπου από επιχειρηματική δραστηριότητα

Με την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος μισθωτών – συνταξιούχων, φορολογούνται από το φορολογικό έτος 2016 και επόμενα, και τα κέρδη από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα, αφού προστεθούν σε τυχόν εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις. Για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα **δεν εφαρμόζονται οι μειώσεις του άρθρου 16 του ΚΦΕ**, η φορολόγηση των εισοδημάτων αυτών πραγματοποιείται, δηλαδή, από το πρώτο ευρώ.

Πρόκειται για μία σημαντική μεταβολή στον τρόπο φορολόγησης του εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα, δεδομένου ότι, από 1.1.2016 τα εισοδήματα από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα συναθροίζονται με τα εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις και επιβάλλεται σε αυτά φόρος σύμφωνα με την ενιαία - για τους δύο αυτούς τύπους εισοδήματος - κλίμακα φορολογίας εισοδήματος. Παρατίθεται ακολούθως - για λόγους διευκόλυνσης - η εν λόγω κλίμακα:

Κλίμακα φορολογίας εισοδήματος από μισθούς, συντάξεις και ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα (Φορολογικό Έτος 2016)	
Εισόδημα (Μισθοί, Συντάξεις, Επιχειρηματική Δραστηριότητα) σε Φορ. ευρώ	Συντελεστής
0 - 20.000	22%
20.001 - 30.000	29%
30.001 - 40.000	37%
40.001 -	45%

¹⁶www.kathimerini.gr/854801/article/oikonomia/.../oi-foroi-diwxnoyn-tis-epixeirhseis

Παράδειγμα 1ο

Έστω ατομική επιχείρηση με κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα ύψους 10.000 € Το φυσικό πρόσωπο αυτό θα κληθεί να καταβάλλει φόρο εισοδήματος ύψους 2.200 € όπως προκύπτει από την κλίμακα με την εφαρμογή του συντελεστή 22% του πρώτου κλιμακίου. Επισημαίνεται ότι στα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν υπολογίζεται η μείωση φόρου του άρθρου 16του ΚΦΕ.

Παράδειγμα 2ο

Έστω φορολογούμενος χωρίς εξαρτώμενα τέκνα με εισόδημα από μισθούς ύψους 30.000 € και κέρδη από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα ύψους 10.000 € Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα θα προστεθούν στο εισόδημα από μισθούς και θα φορολογηθούν με οριακό συντελεστή 37% (κλιμάκιο 30.001 - 40.000) καταλήγοντας σε πρόσθετη επιβάρυνση για το φορολογούμενο ύψους 3.700 €

Σημείωση: Δεδομένου ότι τα κέρδη από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται κατά το 2015 με συντελεστή 26% για κέρδη έως 50.000 € και 33% για τα κέρδη άνω του ποσού αυτού, ο βαθμός επιβάρυνσης των φορολογούμενων με ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα κατά το 2016 εξαρτάται αφενός από το ύψος των εισοδημάτων τους από επιχειρηματική δραστηριότητα και αφετέρου από το εάν τα εισοδήματα αυτά συναθροίζονται με εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις.

Στο πρώτο παράδειγμα που προαναφέρθηκε, ο φορολογούμενος για το εισόδημα των 10.000 € από την επιχειρηματική του δραστηριότητα θα έχει ελάφρυνση του φόρου εισοδήματος το 2016 κατά το ποσό των 400 € (από 2.600 € που καταβάλλει το 2015 θα καταβάλλει 2.200 € το 2016). Αντιθέτως, στο δεύτερο παράδειγμα, για το ίδιο ακριβώς εισόδημα (10.000 €), ο φορολογούμενος θα επιβαρυνθεί κατά το 2016 επιπρόσθετα με το ποσό των 1.100 € (από 2.600 € που καταβάλλει το 2015 θα καταβάλλει 3.700€ το 2016), καθώς το εισόδημα αυτό συναθροίζεται με τα εισοδήματα του φορολογούμενου από μισθωτές υπηρεσίες.

Φορολόγηση κερδών από ατομική αγροτική επιχείρηση

Για τα φορολογικά έτη 2016 και επόμενα, τα κέρδη από ατομική αγροτική επιχείρηση φορολογούνται αυτοτελώς με την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος μισθωτών – συνταξιούχων.

Ο φόρος που προκύπτει για το εισόδημα από ατομική αγροτική επιχείρηση μειώνεται κατά το ποσό που προβλέπεται στο άρθρο 16 του ΚΦΕ (μείωση φόρου μισθωτών – συνταξιούχων).

Στην περίπτωση που αποκτάται εισόδημα από μισθούς και συντάξεις μαζί με εισόδημα ατομικής αγροτικής επιχείρησης, η μείωση φόρου υπολογίζεται μία φορά για το σύνολο των εισοδημάτων.

Στην περίπτωση που αποκτάται εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις ή και από ατομική αγροτική επιχείρηση μαζί με εισόδημα από λοιπές κατηγορίες, η μείωση του φόρου θα είναι αυτή που αναλογεί μόνο στο μέρος του εισοδήματος που προέρχεται αποκλειστικά από μισθωτή εργασία και συντάξεις ή και από ατομική αγροτική επιχείρηση.

Σημείωση: Με το ν. 4389/2016 θεσπίστηκαν πρόσθετες διατάξεις για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από ατομική αγροτική επιχείρηση, οι οποίες παρατίθενται αναλυτικά ακολούθως:

Άρθρο 44

Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος

3. α. Στο τέλος της παρ. 1 του άρθρου 29 του ν. 4172/2013 προστίθενται εδάφια ως εξής:

«Στην περίπτωση που αποκτάται εισόδημα από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα, η οποία υπάγεται στην ασφάλιση του ΟΓΑ, μαζί με εισόδημα από αγροτική δραστηριότητα, υπολογίζεται η μείωση του φόρου που προβλέπεται στο άρθρο 16 αλλά μόνον στο εισόδημα που αποκτάται από την αγροτική δραστηριότητα. Εφόσον, μαζί με τα εισοδήματα του προηγούμενου εδαφίου αποκτάται και εισόδημα από μισθωτή εργασία ή συντάξεις, η μείωση του φόρου θα είναι αυτή που αναλογεί στο μέρος του εισοδήματος που προέρχεται από μισθωτή

εργασία και συντάξεις, καθώς και αγροτική δραστηριότητα.»

β. Στο τέλος της παρ. 3 του άρθρου 29 του ν. 4172/2013 (Α'167), όπως ισχύει, προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Η μείωση του φόρου της παρούσας παραγράφου για τους ασκούντες αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα εφαρμόζεται μόνο για τους κατ' επάγγελμα αγρότες, όπως αυτοί ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία, εφόσον τουλάχιστον το 50% του εισοδήματός τους προέρχεται από αγροτική δραστηριότητα.»

Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου έχουν εφαρμογή για τα εισοδήματα που αποκτώνται από το φορολογικό έτος 2016 και επόμενα.

Φορολόγηση μερισμάτων

Τα μερίσματα, σύμφωνα με το άρθρο 40 του ΚΦΕ, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, φορολογούνται με συντελεστή δεκαπέντε τοις εκατό (15%). Με τον ίδιο συντελεστή (15%) διενεργείται και η παρακράτηση φόρου κατά τη διανομή μερισμάτων, σύμφωνα με το άρθρο 64 του ΚΦΕ, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Φορολόγηση κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα προσωπικών εταιρειών κ.λπ. με απλογραφικά βιβλία

Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα που αποκτούν οι υπόχρεοι των περιπτώσεων β', δ', ε', στ' και ζ' του άρθρου 45 του ΚΦΕ που τηρούν απλογραφικά βιβλία **φορολογούνται**, για τα εισοδήματα που αποκτώνται από το φορολογικό έτος 2016, **με συντελεστή 29%**. Η διάταξη αυτή αφορά αναλυτικά τις προσωπικές εταιρείες (Ο.Ε., Ε.Ε.) που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή, τους συνεταιρισμούς και ενώσεις αυτών, τις κοινωνίες αστικού δικαίου, τις αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, τις συμμετοχικές ή αφανείς εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, τις κοινοπραξίες και γενικά όλες τις νομικές οντότητες που τηρούν απλογραφικά βιβλία.

Κατά το φορολογικό έτος 2015, τα κέρδη των εν λόγω νομικών προσώπων υποβάλλονται σε φόρο βάσει κλίμακας με συντελεστή 26% για τα κέρδη έως 50.000 € και 33% για τα κέρδη άνω του ποσού αυτού.

Παρατίθεται ακολούθως συγκριτικός πίνακας της επιβάρυνσης που προκύπτει ανά επίπεδο εισοδήματος δεδομένης της μεταβολής του φορολογικού συντελεστή:

Φορολογία με Συγκριτικός (Φορολογικά Έτη 2015 - 2016)	Εισοδήματος Πίνακας	Προσωπικών απλογραφικά Φορολογικής	Εταιρειών	κ.λπ. βιβλία Επιβάρυνσης
Φορολογητέο Εισόδημα	Χρήση 2015	Χρήση 2016	Μεταβολή φόρου	
0	0	0	0	
5.000	1.300	1.450	150	
10.000	2.600	2.900	300	
20.000	5.200	5.800	600	
30.000	7.800	8.700	900	
40.000	10.400	11.600	1.200	
50.000	13.000	14.500	1.500	
60.000	16.300	17.400	1.100	
70.000	19.600	20.300	700	
80.000	22.900	23.200	300	
87.500	25.375	25.375	0	
90.000	26.200	26.100	-100	
100.000	29.500	29.000	-500	

Παρατηρούμε ότι για επίπεδα κερδών έως 87.500 € προκύπτει μεγαλύτερος φόρος κατά τη χρήση 2016, συγκριτικά με τη χρήση 2015. Αντιθέτως, η εικόνα αυτή αντιστρέφεται για κέρδη άνω των 87.500 € τα οποία επιβαρύνονται λιγότερο κατά τη χρήση 2016, συγκριτικά με τη χρήση 2015¹⁷.

4.4 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τροχοπέδη για την πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων στη χώρα μας αποτελούν οι συνεχείς αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία, αλλά και οι πρόσθετες επιβαρύνσεις που προκαλούν οι αλλαγές αυτές κατ' εφαρμογή των αυστηρών πολιτικών δημοσιονομικών προσαρμογής που επιβάλλονται με τα μνημόνια. Η Ελλάδα έχει, σε σύγκριση με τις γειτονικές της χώρες, το πιο δυσμενές φορολογικό περιβάλλον για επενδύσεις, εξέλιξη η οποία καθιστά τη χώρα μας λιγότερο ελκυστική για ξένα και

¹⁷www.forin.gr/.../oi-metaboles-sth-forologia-eisodhmatos-me-tous-n-4387-2016-kai-4..

εγχώρια επενδυτικά επιχειρηματικά κεφάλαια, ενώ ταυτόχρονα προκαλεί φυγή ελληνικών επιχειρήσεων προς τις όμορες χώρες.

Ενδεικτικά της επιδείνωσης του επενδυτικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα είναι τα στοιχεία για το ύψος των φορολογικών επιβαρύνσεων που υφίστανται οι επιχειρηματικές επενδύσεις στη χώρα μας σε σύγκριση με τις αντίστοιχες επιβαρύνσεις σε άλλες χώρες.

Η φορολογική επιβάρυνση της επιχειρηματικής επένδυσης στη χώρα μας, μετρημένη με βάση συγκεκριμένους δείκτες που αποτυπώνουν τους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές επί των επενδύσεων, παρουσιάζει απότομες και συνεχείς διακυμάνσεις που αποτυπώνουν την πολυπλοκότητα και την αστάθεια του φορολογικού συστήματος και είναι σημαντικά υψηλότερη από ό,τι σε όλες τις άλλες γειτονικές χώρες, δηλαδή την Αλβανία, τη Βουλγαρία, την Τουρκία και την Ιταλία, καθιστώντας δυσχερή τη θέση της χώρας μας.

Ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής στην επένδυση (2010-2014%)

Χώρα/Ετος	2010	2011	2012	2013	2014
Αυστρία	17,4	18,4	18,4	18,4	18,4
Βέλγιο	-1,1	2,1	4,7	5,9	6,9
Βουλγαρία	5,5	6,2	6,2	6,2	6,2
Κροατία	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9
Κύπρος	10,6	10,6	9,4	14,1	14,1
Τσεχία	10,6	10,6	10,6	10,6	10,6
Δανία	17,2	17,2	14,7	14,7	16,9
Εσθονία	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Φινλανδία	18,7	21,8	20,7	17,3	14,4
Γαλλία	28,3	28,4	29,6	32,8	35,8
Γερμανία	21,7	22,5	22,5	22,5	22,5
Ελλάδα	13,5	11,1	11,1	19,8	19,8
Ουγγαρία	15,9	16,6	16,6	16,6	16,6
Ιρλανδία	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2
Ιταλία	20,9	10,2	11,2	11,2	6,9
Λετονία	2,7	4,2	4,2	3,9	12,4
Λιθουανία	6,5	6,4	6,4	10,1	10,1
Λουξεμβούργο	16,5	15,8	15,8	16,9	16,9
Μάλτα	26,9	26,9	26,9	26,9	26,9
Ολλανδία	14,2	13,9	16,9	13,4	16,9
Πολωνία	13,7	13,7	13,8	13,8	13,8
Πορτογαλία	18,8	18,8	20,8	20,8	20,8
Ρουμανία	11,9	11,9	11,9	11,9	11,9
Σλοβακία	11,3	11,3	11,3	13,5	13,0
Σλοβενία	13,8	13,8	12,3	11,6	11,6
Ισπανία	33,4	31,4	33,2	34,8	34,1
Σουηδία	17,4	17,4	17,4	14,5	14,5
Ηνωμένο Βασίλειο	29,0	28,4	27,4	26,7	25,3
Π.Γ.Δ.Μ	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Τουρκία	12,6	12,6	12,6	12,6	13,3
Νορβηγία	23,3	23,3	23,3	23,3	21,1

Υπάρχουν δύο διαφορετικοί δείκτες μέτρησης της φορολογικής επιβάρυνσης κάθε επένδυσης σε μία χώρα:

α) Ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής (Effective Marginal Tax Rate ή EMTR) στην επένδυση και

β) Ο πραγματικός μέσος φορολογικός συντελεστής (Effective Average Tax Rate ή EATR) στην επένδυση.

Οι EMTR's και EATR's υπολογίζονται για μια υποθετική επένδυση σε μία χώρα. Η μέθοδός τους εξετάζει συγκεκριμένες επενδύσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σε μία χώρα, τις συγκεκριμένες πηγές χρηματοδότησης αυτών των επενδύσεων, καθώς και τη σχετική φορολογία με την οποία έχουν επιβαρυνθεί σε κάθε στάδιο υλοποίησής τους (υπό το ισχύον φορολογικό καθεστώς) και παράγει την πραγματική φορολογική επιβάρυνση μιας υποθετικής επένδυσης.

Ειδικότερα:

Ο Πραγματικός Οριακός Φορολογικός Συντελεστής (Effective Marginal Tax Rate ή EMTR) στην επένδυση μετράει τη φορολογική επιβάρυνση μιας υποθετικής νέας επένδυσης ως ποσοστό του κόστους πραγματοποίησης αυτής της επένδυσης.

Ο EMTR στη νέα επένδυση αξιολογεί τον βαθμό κατά τον οποίο η φορολογική επιβάρυνση της νέας επένδυσης της επιχείρησης μειώνει τον συντελεστή απόδοσης αυτής της επένδυσης και συνεπώς είναι το καλύτερο μέτρο αξιολόγησης του βαθμού κατά τον οποίο η φορολογία της χώρας επηρεάζει το κίνητρο της επιχείρησης για επενδύσεις.

Όσο πιο υψηλή είναι η φορολόγηση των επενδύσεων σε μία χώρα τόσο πιο υψηλός είναι ο EMTR και τόσο λιγότερο ελκυστική είναι η χώρα για την προσέλκυση επενδύσεων.

Ο EMTR στην επένδυση (δηλαδή η φορολογική επιβάρυνση μιας υποθετικής νέας επένδυσης ως ποσοστό του κόστους αυτής της επένδυσης) διαχρονικά διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυμαινόμενη για το 2014 από λιγότερο από 7% του κόστους της επένδυσης στο Βέλγιο (6,9%), την Κροατία (6,9%), την Ιταλία (6,9%), τη Βουλγαρία (6,2%) και την Εσθονία (3,6%) σε περισσότερο από 34% του κόστους της επένδυσης στη Γαλλία (35,8%) και την Ισπανία (34,1%).

Στην Ελλάδα, ο EMTR στην επένδυση το 2014 διαμορφώθηκε στο 19,8% υπερβαίνοντας τους αντίστοιχους EMTR's σχεδόν όλων των γειτονικών χωρών, όπως της Ιταλίας (6,9%), της Βουλγαρίας (6,2%), της Ρουμανίας (11,9%), της ΠΓΔΜ

(1,9%) της Κύπρου (14,1%) και της Τουρκίας (13,3%), δημιουργώντας έτσι λιγότερο ευνοϊκές συνθήκες για επενδύσεις στην Ελλάδα συγκριτικά με αυτές τις χώρες.

Παρατηρώντας τους EMTR's άλλων χωρών, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. της Μάλτας, της Ιρλανδίας, της Αυστρίας, της Σουηδίας κ.λπ.) όσο και εκτός της Ε.Ε., όπως για παράδειγμα των μεγάλων οικονομιών των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας, μπορούμε να εξαγάγουμε τρία σημαντικά συμπεράσματα:

Πρώτον, ότι στην Ελλάδα, συγκριτικά με άλλες χώρες, ο EMTR παρουσιάζει διαχρονικά σημαντικές διακυμάνσεις λόγω της πολυπλοκότητας και αστάθειας του νομοθετικά ισχύοντος φορολογικού συστήματος για τις επιχειρήσεις, διαμορφώνοντας ένα περιβάλλον λιγότερο φιλικό για την προσέλκυση επενδύσεων. Στον αντίποδα, βρίσκονται οι περιπτώσεις της Ιρλανδίας και της Μάλτας, στις οποίες ο EMTR παρουσιάζει σχεδόν μηδενική διακύμανση την περίοδο 2004-2014, αλλά και άλλες χώρες.

Δεύτερον, αν και υπάρχουν χώρες με πολύ υψηλότερο EMTR σε σύγκριση με την Ελλάδα, τόσο στην Ε.Ε. όσο και εκτός Ε.Ε., αυτές διαχρονικά προσελκύουν πολύ περισσότερες επενδύσεις συγκριτικά με την Ελλάδα. Αυτό το φαινομενικά παράδοξο μπορεί να αποδοθεί στη μεγαλύτερη ανταποδοτικότητα που έχει η φορολόγηση σε αυτές τις χώρες, δηλαδή η παροχή καλύτερης ποιότητας δημόσιων έργων, η σταθερότητα φορολογικού συστήματος, η λειτουργία του υγιούς ανταγωνισμού και γενικότερα ένα διαρθρωτικά σύγχρονο περιβάλλον που αντισταθμίζει και υπερκαλύπτει τη στρέβλωση που δημιουργεί η υψηλότερη φορολόγηση.

Τρίτον, το οποίο βασίζεται στο δεύτερο συμπέρασμα, είναι ότι οι γειτονικές προς την Ελλάδα χώρες (με εξαίρεση την περίπτωση της Ιταλίας) εμφανίζουν πολύ χαμηλότερους EMTR's (περιπτώσεις Βουλγαρίας, Ρουμανίας, ΠΓΔΜ, Τουρκίας), προσπαθώντας με αυτό τον τρόπο (και πετυχαίνοντάς το εν μέρει, με πολλές ελληνικές επιχειρήσεις να εγκαθίστανται σε αυτές) να προσελκύσουν περισσότερες επενδύσεις, αντισταθμίζοντας έτσι τη χαμηλή ανταποδοτικότητα της φορολόγησης σε αυτές τις αναπτυσσόμενες χώρες, λόγω ανεπάρκειας υποδομών και ενός φτωχού διαρθρωτικού και μεταρρυθμιστικού περιβάλλοντος.

Ο Πραγματικός Μέσος Φορολογικός Συντελεστής (Effective Average Tax Rate ή EATR) στην επένδυση παρέχει πληροφόρηση για το μέσο επίπεδο πραγματικής φορολόγησης μιας επένδυσης σε διαφορετικά επίπεδα κέρδους από αυτή την επένδυση.

Ο EATR ορίζεται ως ο λόγος της παρούσας προεξοφλημένης αξίας της φορολογικής επιβάρυνσης μιας επένδυσης προς την παρούσα προεξοφλημένη αξία του κέρδους που αποφέρει μια επένδυση στην περίπτωση που αυτή δεν υφίστατο φορολόγηση.

Ο EATR έχει αναδειχθεί ως ένα πολύ δημοφιλές μέτρο της φορολογικής επιβάρυνσης μιας επένδυσης, τόσο σε επίπεδο ακαδημαϊκής έρευνας όσο και σε επίπεδο οικονομικοπολιτικής ανάλυσης. Το πλεονέκτημά του είναι ότι βασίζεται στην ισχύουσα φορολογική νομοθεσία και ότι ορίζεται για ένα οποιοδήποτε επίπεδο κέρδους προ φόρων από την πραγματοποίηση μιας επένδυσης, καλύπτοντας έτσι τον EMTR ως μια ειδική περίπτωση, όταν το μετά φόρων κέρδος από την πραγματοποίηση μιας επένδυσης είναι μηδέν. Ο EATR, όπως κάθε δείκτης φορολογικής επιβάρυνσης, έχει και κάποια μειονεκτήματα. Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να ενσωματώσει όλη την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία και συνεπώς μπορεί να είναι σε κάποιο βαθμό παραπλανητικός για τα κίνητρα που έχει μια επιχείρηση για επένδυση σε μια συγκεκριμένη χώρα.

Στην Ελλάδα, ο EATR στην επένδυση το 2014 διαμορφώθηκε στο 24,1%, υπερβαίνοντας τους αντίστοιχους EATR σχεδόν όλων των γειτονικών χωρών, όπως της Ιταλίας (24,0%), της Βουλγαρίας (9,0%), της Ρουμανίας (14,8%), της ΠΓΔΜ (7,9%), της Κύπρου (15,2%) και της Τουρκίας (18,1%), δημιουργώντας έτσι λιγότερο ευνοϊκές συνθήκες για επένδυση στην Ελλάδα συγκριτικά με αυτές τις χώρες. Στην Ελλάδα, συγκριτικά με άλλες χώρες, ο EATR, αλλά και ο EMTR παρουσιάζουν διαχρονικά σημαντικές διακυμάνσεις λόγω της πολυπλοκότητας και αστάθειας του νομοθετικά ισχύοντος φορολογικού συστήματος για τις επιχειρήσεις, διαμορφώνοντας, ένα περιβάλλον λιγότερο φιλικό για την προσέλκυση επενδύσεων. Επομένως, τα τρία σημαντικά συμπεράσματα για τον EMTR που αναφέρθηκαν προηγουμένως ισχύουν και για τον EATR¹⁸.

¹⁸www.naftemporiki.gr/.../ypsiloi-foroi-nomothetiko-alaloum-frenaroun-ependuseis-ekxor...

4.5 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τη γνώμη των εκπροσώπων των επιχειρήσεων η οικονομική κρίση συνεχίζει και επηρεάζει τα θεμελιώδη μεγέθη των επιχειρήσεών τους. Το μεγαλύτερο μέρος των εκπροσώπων αυτών πιστεύει ότι το πρωταρχικό πρόβλημα είναι οι πολλοί και υψηλοί φόροι, οι οποίοι πρέπει να μειωθούν ή ακόμα και να καταργηθούν μερικοί από αυτούς, ενώ επίσης ένα μεγάλο μέρος θεωρεί απαραίτητο να μειωθούν οι ασφαλιστικές εισφορές και να δοθούν κίνητρα για επενδύσεις. Παρόλα αυτά ακόμη και τώρα σχεδιάζεται από το κράτος η εισαγωγή νέων και αυξημένων φόρων.

Πολλές επιχειρήσεις αδυνατούν να σταθούν στα πόδια τους, να ανταπεξέλθουν στις καθημερινές υποχρεώσεις τους και να ανακάμψουν, αφού οι συνεχείς φόροι που τους επιβάλλονται, ίσως να οδηγήσουν ακόμα και στον αφανισμό τους από το εργασιακό τοπίο.

Η συνεχώς εντεινόμενη ύφεση κινδυνεύει να οδηγήσει την πλειοψηφία των επιχειρήσεων σε δυσμενή κατάσταση μη αναστρέψιμη. Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων θεωρεί πως το σημαντικότερο μέτρο για την ανάκαμψή τους θα είναι τη μείωση των συντελεστών ΦΠΑ που ίσως φέρει πίσω τους τόσους 'χαμένους' καταναλωτές, ενώ επίσης θεωρεί θετικό ένα προαιρετικό και απλό σύστημα φορολόγησης, όπου ένας φόρος επί του τζίρου ανάλογα και με το είδος της δραστηριότητας θα μπορούσε να αντικαταστήσει το φόρο εισοδήματος και το ΦΠΑ.

Εκτός από τη φορολογική επιβάρυνση, το κόστος συμμόρφωσης προς τις φορολογικές διατάξεις επηρεάζει επίσης την απόδοση της επιχείρησης. Το κόστος αυτό αντιπροσωπεύει τον χρόνο και το χρήμα, που ξοδεύουν οι επιχειρήσεις για να ενημερώνονται σχετικά με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, να τηρούν αρχεία κ.λ.π..

Επιπρόσθετα θα πρέπει να αναφέρουμε πως παρατηρείται το γεγονός να φορολογούνται οι πολύ μικρές επιχειρήσεις περισσότερο σε σχέση με της

μεγαλύτερες. Η απλοποίηση και κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας, καθώς και υιοθέτηση ενός σταθερού και δίκαιου φορολογικού συστήματος με την αποφυγή αιφνιδιασμών, είναι ένα από τα κεντρικά αιτήματα των οργανώσεων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Τα λουκέτα και η ανεργία 'χτυπούν' τις ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες δίνουν μάχη για την επιβίωσή τους και ειδικότερα εν μέσω οικονομικής ύφεσης.

Εκτιμάται ότι μόνο από τα φορολογικά μέτρα που έχουν επιβληθεί το τελευταίο διάστημα ανεβάζουν το ποσοστό των επιχειρήσεων που θεωρούν πολύ ή αρκετά πιθανό το ενδεχόμενο να έχουν το επόμενο διάστημα σοβαρό πρόβλημα λειτουργίας σε βαθμό που θα κινδυνεύσουν να κλείσουν στο 53,3%, το υψηλότερο που έχει καταγραφεί τα τελευταία χρόνια. Πάνω από 1 στις 4 επιχειρήσεις, δηλαδή ποσοστό 25,8% θεωρεί πολύ πιθανό να προχωρήσουν σε κλείσιμο το επόμενο διάστημα. Αν ληφθεί υπόψη ότι το σύνολο των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων είναι 740.000 σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τότε υπολογίζεται ότι περίπου 190.000 επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο κλεισίματος.

Η αγωνία των επιχειρήσεων είναι αν θα αποφύγουν το λουκέτο, ενώ στην περίπτωση που θα επιβιώσουν, είναι αμφίβολο εάν θα μπορέσουν τελικά να ανακάμψουν εξαιτίας της αντιμετώπισης που έχουν από το φορολογικό σύστημα. Αθροιστικά από τους άμεσους και έμμεσους φόρους και σε συνδυασμό με τους τακτικούς ετήσιους φόρους αλλά και με την εφαρμογή των έκτακτων εισφορών προκύπτει μια οικονομική επιβάρυνση που κυμαίνεται από το 48% και φθάνει έως το 53%, ενώ οι αντίστοιχες επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης πληρώνουν φόρους με συντελεστή που δεν ξεπερνά το 33%. Αξίζει να επισημανθεί ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να έρθουν σε διακανονισμό οφειλής με το κράτος, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να πληρώνουν φόρους και χαράτσια χωρίς να πληρώνονται από το κράτος όταν η οφειλή του ξεπερνά τα 30.000 ευρώ¹⁹.

¹⁹ www.epixeiro.gr

4.6 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Πέρα από τις αρνητικές επιδράσεις των αλλαγών της φορολογικής και εργατικής νομοθεσίας, έρχεται να προστεθεί και η επίδραση της κρίσης στην ελληνική μικρομεσαία επιχείρηση η οποία ολοένα και βαθαίνει. Η ελληνική επιχείρηση δεν μπορεί να ανταποκριθεί στην επίδραση της οικονομικής ανασφάλειας που διακατέχει την χώρα.

Η κρίση βαθαίνει και η αγορά στερεύει από ρευστό και κίνηση. Στοιχεία ποικίλων οικονομικών ερευνών δείχνουν ότι τα πράγματα πάνε χειρότερα και από τις δυσοίωνες προβλέψεις που έκαναν οι ίδιοι οι μικρομεσαίοι πριν ένα εξάμηνο.

Οι 8 στις 10 επιχειρήσεις (80,2%) καταγράφουν επιδείνωση της γενικής οικονομικής τους κατάστασης αλλά και όλων των επιμέρους οικονομικών τους δεικτών. Ειδικότερα, επιδείνωση εμφανίζει: στον κύκλο εργασιών το 77,8%, στη ζήτηση το 77%, στη ρευστότητα το 79%, στις παραγγελίες το 76,1%, στις επενδύσεις το 52,3 %. Αποτέλεσμα όλων αυτών θα είναι η ελληνική επιχείρηση κάποια στιγμή να σταματήσει την παραγωγική της δραστηριότητα

Σε έρευνα διαπιστώνονται τα εξής:

Μία στις 5 επιχειρήσεις (20,9%) θεωρεί πολύ πιθανό να προχωρήσει σε κλείσιμο το επόμενο διάστημα. Αυτό υπολογίζεται σε 175.000 επιχειρήσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό αυτό, σχεδόν διπλασιάστηκε σε σχέση με το αντίστοιχο το Μάιο του 2010 (11,7%).

Επιπλέον θα πρέπει να σημειωθεί ότι άλλες σχεδόν 200.000 επιχειρήσεις (23,5%), δηλώνουν δυσκολίες συνέχισης της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Εκτιμώντας όλα τα παραπάνω και με ένα μετριοπαθές σενάριο, υπολογίζεται ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να χαθούν πάνω από 300.000 θέσεις απασχόλησης μέχρι το τέλος του 2016. (εργοδότες, αυτοαπασχολούμενοι, μισθωτοί).

Όσον αφορά την πρόβλεψη της γενικής οικονομικής κατάστασης, επιδείνωση προβλέπει το 67,1% των επιχειρηματιών. Ειδικότερα, επιδείνωση προβλέπει: στον

κύκλο εργασιών το 65,6%, στη ρευστότητα το 66,9%, στη ζήτηση το 63,8%, στις παραγγελίες το 64,4%, στις επενδύσεις το 47,5%.

Οι 4 στις 10 επιχειρήσεις, καταγράφουν προβλήματα στη διαδικασία της μισθοδοσίας των εργαζομένων τους. Πάνω από 7 στους 10 επιχειρηματίες δηλώνουν ότι δεν έχει χρειαστεί να κάνουν οποιαδήποτε περικοπή στο μισθό των εργαζομένων τους, πράγμα που αποδεικνύει ότι το μισθολογικό κόστος καθεαυτό δε θεωρείται το μείζον πρόβλημα για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Η διαπίστωση αυτή δικαιολογεί και τη σθεναρή στάση των φορέων των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων, που δεν αποδέχτηκαν τις προτάσεις για κατάργηση του 13ου και 14ου μισθού και μηδενικές αυξήσεις.

Σύμφωνα με την έρευνα, οι 8 στους 10 ερωτηθέντες επιχειρηματίες επιθυμούν για τους 13ο και 14ο μισθό είτε να παραμείνουν ως έχουν είτε να ενσωματωθούν στους μισθούς του έτους, ενώ μόλις 1 στους 10 επιθυμεί την πλήρη κατάργησή τους. Ωστόσο, ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι 1 στις 3 επιχειρήσεις δηλώνει ότι έχει αναγκαστεί να προχωρήσει σε μείωση των ωρών ή και των ημερών εργασίας.

Οι 7 στις 10 επιχειρήσεις δηλώνουν ότι νέες μεγάλες αυξήσεις του Φ.Π.Α. θα επηρεάσουν καταλυτικά τον τζίρο τους, ενώ χαρακτηριστικό είναι ότι το 26% δηλώνει διατεθειμένο να προχωρήσει σε μετεγκατάσταση της έδρας για φορολογικούς λόγους.

Σημαντικό στοιχείο της έρευνας είναι ότι 3 στις 4 επιχειρήσεις, δηλώνουν ότι ήταν σε θέση, έως τώρα, να απορροφήσουν την αύξηση του Φ.Π.Α. και κυρίως, οι μικρότερες επιχειρήσεις του δείγματος. Αντίθετα 1 στις 2 επιχειρήσεις με προσωπικό άνω των 10 ατόμων δήλωσε ότι αναγκαστικά προχώρησε σε αύξηση τιμών. εκτιμάται ότι οποιαδήποτε περαιτέρω αύξηση του Φ.Π.Α., (από 11% σε 23% σε προϊόντα και υπηρεσίες), θα έχει συνέπειες ανάλογες «ατομικής βόμβας» σε τζίρο, θέσεις εργασίας, πληθωρισμό, λουκέτα επιχειρήσεων και τελικά στα έσοδα του κράτους και των ασφαλιστικών ταμείων.

Σε κάθε περίοδο κρίσης οι επιχειρήσεις είναι ο πιο ευαίσθητος κρίκος της οικονομίας και ο δείκτης της έντασής της. Πολλές επιχειρήσεις κλείνουν και, σύμφωνα με τις

εμπειρικές παρατηρήσεις, λιγότερες ανοίγουν. Αυτό μπορεί εύκολα να διαπιστώσει ο καθένας από εμάς, παρατηρώντας απλά τις επιχειρήσεις της γειτονιάς του: πόσες ήταν πριν την έλευση της οικονομικής κρίσης και πόσες είναι τώρα εν μέσω της φουρτούνας που ονομάζεται οικονομική κρίση.

Η επιδεινούμενη ύφεση κινδυνεύει να οδηγήσει την πλειονότητα των επιχειρήσεων από τις μικρότερες ως τις μεγαλύτερες σε όρια μη αναστρέψιμα. Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων προτάσσει ως σημαντικότερο μέτρο τη μείωση των συντελεστών ΦΠΑ, ενώ επίσης θεωρεί θετικό ένα προαιρετικό και απλό σύστημα φορολόγησης, όπου ένας φόρος επί του τζίρου ανάλογα και με το είδος της δραστηριότητας θα μπορούσε να αντικαταστήσει το φόρο εισοδήματος και το ΦΠΑ.

Πολυνομία και γραφειοκρατία χαρακτηρίζουν, όχι μόνο τις διαδικασίες ίδρυσης και λειτουργίας μιας επιχείρησης αλλά και το φορολογικό σύστημα. Εκτός από τη φορολογική επιβάρυνση, το κόστος συμμόρφωσης προς τις φορολογικές διατάξεις επηρεάζει επίσης την απόδοση της επιχείρησης. Το κόστος αυτό αντιπροσωπεύει τον χρόνο και το χρήμα, που ξοδεύουν οι επιχειρήσεις για να ενημερώνονται σχετικά με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, να τηρούν αρχεία κ.λ.π.. Επιπλέον, το φορολογικό σύστημα διακρίνεται περισσότερο από τη λογική της φοροείσπραξης και λιγότερο από τη λογική της ανάπτυξης.

Αυτό έχει σαν άμεση συνέπεια να φορολογούνται οι πολύ μικρές επιχειρήσεις δυσανάλογα πολύ περισσότερο σε σχέση με τις μεγαλύτερες. Η απλοποίηση και κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας, καθώς και υιοθέτηση ενός σταθερού και δίκαιου φορολογικού συστήματος με την αποφυγή αιφνιδιασμών, είναι ένα από τα κεντρικά αιτήματα των οργανώσεων των επιχειρήσεων.

Εκτιμάται ότι μόνο από τα φορολογικά μέτρα που έχουν επιβληθεί το τελευταίο διάστημα ανεβάζουν το ποσοστό των επιχειρήσεων που θεωρούν πολύ ή αρκετά πιθανό το ενδεχόμενο να έχουν το επόμενο διάστημα σοβαρό πρόβλημα λειτουργίας σε βαθμό που θα κινδυνεύσουν να κλείσουν στο 53,3%, το υψηλότερο που έχει καταγραφεί τα τελευταία χρόνια. Πάνω από 1 στις 4 επιχειρήσεις, δηλαδή ποσοστό 25,8% θεωρεί πολύ πιθανό να προχωρήσουν σε κλείσιμο το επόμενο διάστημα. Αν ληφθεί υπόψη ότι το σύνολο των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων είναι 740.000

σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τότε υπολογίζεται ότι περίπου 190.000 επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο κλεισίματος. Η αγωνία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι αν θα αποφύγουν το λουκέτο, ενώ στην περίπτωση που θα επιβιώσουν, είναι αμφίβολο εάν θα μπορέσουν τελικά να ανακάμψουν εξαιτίας της αντιμετώπισης που έχουν από το φορολογικό σύστημα. Αθροιστικά από τους άμεσους και έμμεσους φόρους και σε συνδυασμό με τους τακτικούς ετήσιους φόρους αλλά και με την εφαρμογή των έκτακτων εισφορών προκύπτει μια οικονομική επιβάρυνση που κυμαίνεται από το 48% και φθάνει έως το 53%, ενώ οι αντίστοιχες επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης πληρώνουν φόρους με συντελεστή που δεν ξεπερνά το 33%.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην εργασία αυτήν ασχοληθήκαμε με το ζήτημα της φορολογίας στην Ελλάδα και είδαμε το πώς η φορολογία μπορεί να επηρεάσει τις επιχειρηματικές αποφάσεις.

Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα εντάσσεται στο ευρύτερο νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο δεσμεύει τα κράτη-μέλη ως προς την υιοθέτηση συγκεκριμένων πρακτικών, ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση ενός ενιαίου κώδικα δεοντολογίας.

Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες φόρων που επιβάλλονται στα νομικά πρόσωπα:

- οι φόροι κατά τη σύσταση της εταιρείας, όπου η φορολόγηση επιβάλλεται κατά τη σύσταση, τη μετατροπή ή τη συγχώνευση του κεφαλαίου, ως «φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίου», και,
- οι φόροι κατά τη λειτουργία της επιχείρησης, οι οποίοι αναφέρονται στην άμεση φορολόγηση επί των συνολικών καθαρών κερδών.

Η φορολογία στην Ελλάδα είναι πια δυασβάσταχτη και σε μεγάλο βαθμό επηρεάζει τις επιχειρηματικές αποφάσεις.

Εκτιμάται ότι μόνο από τα φορολογικά μέτρα που έχουν επιβληθεί το τελευταίο διάστημα ανεβάζουν το ποσοστό των επιχειρήσεων που θεωρούν πολύ ή αρκετά πιθανό το ενδεχόμενο να έχουν το επόμενο διάστημα σοβαρό πρόβλημα λειτουργίας σε βαθμό που θα κινδυνεύσουν να κλείσουν.

Συνεπώς εξανεμίζεται κάθε ελπίδα των επιχειρήσεων για ανάπτυξη, εκμηδενίζονται οι όποιες προσπάθειες για επενδύσεις και τελικώς αυξάνεται η φοροδιαφυγή από τις επιχειρήσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΑ:

ΑΡΤΙΚΗΣ Γ. , ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ: ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ, INTERBOOKS, 2002,

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Λ.Δ., ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, 2009,

ΣΑΚΚΑΣΝ. , ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ, LABORATORY OF ENVIRONMENTAL INFORMATICS, ΚΡΗΤΗ, 2002

ΞΕΝΑ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΑ

ASWATH DAMODARAN, INVESTMENT VALUATION: TOOLS AND TECHNIQUES FOR DETERMINING OF ANY ASSET, SECOND EDITINI, 2002

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

https://el.wikibooks.org/.../Ο_ρόλος_της_καινοτομίας_στο_σύγχρονο_ma...

<https://el.wikipedia.org/wiki/>

www.kathimerini.gr/854801/article/oikonomia/.../oi-foroi-diwnoyn-tis-epixeirhseis

www.epixeiro.gr

www.forin.gr/.../oi-metaboles-sth-forologia-eisodhmatos-me-tous-n-4387-2016-kai-4.

www.gsis.gr/gsis/info/gsis_site/TaxGuide/documents.../manual_2013.pdf

¹[www.naftemporiki.gr/.../ypsiloι-**foroi**-nomothetiko-alaloum-frenaroun-ependuseis-eksor...](http://www.naftemporiki.gr/.../ypsiloι-foroi-nomothetiko-alaloum-frenaroun-ependuseis-eksor...)